Масса а мехкашкара пролетареш, вlашаrlкхета!

СЕРДАЛО

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-Гlалгlай обкома, Нохч-Гlалгlай АССР Лакхехьарча Советеи Министрий Советеи орган («СВЕТ») Орган Чечено - Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено - Ингушской АССР

№ 151 (5101). | ШОАТТА, 18 декабрь 1971 шу. | Мах 2 кап. | Газет арадувл 1923 шера денз

«МАРС-2», «МАРС-3» ЯХА АВТОМАТИЧЕСКИ СТАНЦЕШ ХЬАЕЧА А ПЛАНЕТАШТА ЮКЪЕ ГlОЛЛА МАРСАГА БОДА НИКЪ БАЙТАЧА А ДАКЪА ЛОАЦАШ ХИННАЧА lИЛМАХОШКЕИ КОНСТРУКТОРАШКЕИ, ИНЖЕНЕРАШКА, ТЕХНИКАШКА, БОЛХЛОШКА, ЕРРИГАЧА КОЛЛЕКТИВАШКЕИ ОРГАНИЗАЦЕШКЕИ

Деза новкъостий!

Космонавтика исторе чухь духхьашха, 1971 шера 27 ноябре, «Марс-2» яхача автоматически станце Марса тlехен йихьай Советски Союза Герб тlалатта вымпел шийца а йолаш йола капсула, хlаьта цунна тlехьа «Марс-3» яха станци яхийтарца 1971 шера 2 декабре кхоачашдаьд lойоссаш йола аппарат Марса тlехен тlа тайжюка lохоаяра чоалхане декхар.

Планеташта юкъе лела «Марс-2», «Марс-3» яха советски автоматически станцеш Марса искусственни спутникий орбиташ тlа а яьха, цхьана никъ барца дlахо кхоачашъеш я из планета таххара комплексни lилман программа, цу даькъе цун сурташ а.

Автоматически ши станци толаме Марсага яхийтар, lойоссаеш йола аппарат цун тlехен тlа тайжжа lохоар, Марси цу планета гонахьара космически ареи тохкаш цхьан ханна шин станце планета искусственни спутникий орбиташ тlара чоалхане lилман эксперименташ яр — из да советски lилманеи техниканеи карагlдаьнна керда тlехдаьнна доккхе хlема, дунен lилмана юкъе лаьца лоархlамеrlара дакъа.

Ший тайпара космически эксперимент чакхъяккхаро цlаьхха а къаьгга хьахьокх космически аре дlахо караерзаяра кердеи чоалханеи декхараш кхоачашдара даькъера автоматически аппаратий йоккхий торонаш, дог тешадеш бакъду вай мехка lилмеи техникеи деrlаахара боарам лакха хилар.

Дерригача советски халкъо доккхал ду, космосера керда котало массеяк чоалхане lилма-технически проблема къоастаяьча а планеташта юкъе лела автоматически ши станци цхьан ханна Марса тlа rlолгеи lойоссаеш йола аппарат духхьашха цу планета тlехен тlа тайжюка lохоаелгlеи lалашдаьча а Советски Союза lилмахой, конструкторий, инженерий, техникий, болхлой талантеи къахьегамцеи хьехха хилара.

КПСС Центральни Комитето, СССР Лакхехьарча Совета Президиумо, СССР Министрий Совето бlайхача безамцеи дег, тlареи даькъала бувц «Марс-2», «Марс-3» яха автоматически ши станци хьаьочa, сигал йохийтача, цар наькъа лостам телача дакъа лоацаш хинна а lойоссаеш йола аппарат Марса тlехен тlа тайжжа lохоаелга lалашдаь а бола lилмахойи конструкторащи, техникаш а болхлой а, организацей коллективаш.

КПСС ЦЕНТРАЛЬНИ КОМИТЕТ — СССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМ — СССР МИНИСТРИЯ СОВЕТ

КПСС ЦЕНТРАЛЬНИ КОМИТЕТАГА СССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМАГА СССР МИНИСТРИЙ СОВЕТАГА

Планеташта юкъе лела «Марс-2», «Марс-3» яха автоматически станцеш хьаеча, сигалйохийтача, цар наькъа лостам телача дакъа лоацаш хинначе lилмахой, конструкторий, инженерий, техникий, болхлой коллективаша КПСС Центральни Комитетага, СССР Лакхехьарча Совета Президиумага, СССР Министрий Советага раьза хинна хоам бу, нйслагlча пятилеткe хьалхара шу партен правительствaи лоархlаме цхьаьнха цхьа задани а кхоачашъярца белгалдаьккха хилар.

Космически аре караерзаяра исторе чухь духхьашха 1971 шера 27 ноябре Марс яхача планета тlа Советски Союза Герб тlалатта вымпел шийца а йолаш капсула йихьай 1971 шера 19 мае сигалъяхийтача «Марс-2» яхача автоматически станце, хlаьта цунна тlехьа 1971 шера 28 мае сигалъяхийтача «Марс-3» яхача станце укх шера 2 декабре кхоачашдаьд lойоссаеш йола аппарат планета тlехен тlа тайжжа lохояра а Марса тlара радиосигналаш Лаьттан тlа lочутелара а чоалхане декхар.

«Марс-2», «Марс-3», яха автоматически станцеш Марса искусственни спутникий орбита тlа яьхай, планетеи планетана гонахьара космически ареи таххара комплексни lилман программа кхоачашъеш а Марс яхача планета сарташ доахаш а я.

«Марс-2», «Марс-3» яхача автоматически станцеша бьча наькъо, lойоссаеш йола «Марс-3» яхача станце аппарат чоалханеча хьелашка тайжюка lохоаяро, хlаьта иштта планета спутникий орбиташ тlа шинна а станце толаме бьча балхо планеташта юкъе лела уж керда автоматически станцеш хьаяра ларде яхкаь инженерно-конструкторски решенеши принципаши нийса хилар бакъ а ду, Марси Маьлха система кхйола планеташи юкъарчал доаццаш таххара перспективаш шер а ю.

Дерригача советски халкъо а санна, оаха доахкал ду, Марса тlехен тайжюка lохайна эггара хьалхара автоматически аппарат, Бетта тlеи Венера тlеи тайжжа lохайша эггара хьалхара автоматически аппараташ а санна, советски наькха къахьегамца хьаяь хилараx.

Оаха вай парте Центральни Комитета, СССР Лакхехьарча Совета Президиума, Советски правительствана дош ду, lилмахоша, конструктораша, инженераша, техникаша, болхлоша, вай социалистически Даьхен духьа, дерригача адамий духьа планеташта юкъера космически аре маьршача вахара караерзаяра rlулакха тхоай дерригa низаш дlа а телаш, партеи правительстваи керда чоалхане бехктокхаме заданеш кхоачашъяра дlахо а тlаrlертта болх берrхилараx.

ШЕРА ПЛАН — ХАНАЛ ХЬАЛХА

Пхе шера план ханал хьалха кхоачашъяра къовсам латтабеш хьайоаrlача «Чечингаз» производственни управлене коллективо ханал ах бутт хьалха кхоачашъяьй шера план. Хlанз тlадоаrlача шера четах къахьегаш я из.

Иштта дог гlездоаккхаш хоам кхаьчаб ремонтно-гlишлон управленера а. Ший низаца генподрядаrlа балхаш дареи капитальни ремонт яра плани 15 декабре кхоачашъяьй управлене коллективо.

М. ЗАХАРОВ.

●

Горячеводски бурув техара балхий управлене белгалъяьнна дика къахьегаш я бурувдетта мастер Р. Ю. Шуаипов керте латта бригада. 17 декабре бурувтохара шера план тlехкхоачашъяьй цо. № 51 йолча сиваминана теха бурув 4868 метр кlоаргдалийтад. Из да дукха хlама ца эшшаш проентех лаьрхlар миссел.

М. ЛЕВИН.

●

Социалистически яхье яьннача В. И. Ленина цlераrlча Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача заводе хьалха латт А. Исакови В. Демченкои керте латтача установкай коллективаш. Шера план 11 декабре кхоачашъяьй цар. Иштта хьинаре къа а хьегаш 13 декабре денз нердача шера четах къахьегаш ба нн. Федуров, Абасалиев керте латтача установкай технологаш.

З. ДОШУХАНОВА.

●

«Грознефтехимзаводы» объединене предприятешта юкъе эггара хьалха шера план кхоачашъяьй Новогрозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода технологаша. 10 декабре денз тlадоаrlача шера четах мехкдатта продукци арахецаш ба уж. Хьинаре къахьегарца белгалъяьннай цига А. Атаруков А. Колесникови керте латтача цехий коллективаш. Цар шера план 6—8 декабре кхоачашъяьй.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

●

Грозненски А. Шерипова цlераrlча мехкдаьтта чакхдоахача заводе яьржача яхье цахаддаш укх шера хьалха латташ хьайеаrlа Д. Горьковойи А. Беглярови керте латтача установкай коллективаш. 12—13 декабре кхоачашъяьй цар мехкдаьтта продукци арахецара пятилетка хьалхарча шера план.

В. ДОЛГИХ.

РАЙИСПОЛКОМО ОТЧЕТ ЛУ

ГРОЗНЕНСКИ ГОРОДСКОЙ СОВЕТА СЕССИ

Укх деношка къахьегамхой депутатий Грозненский городской Совета сесси хилар. «Къахьегамхой депутатий районнийи городскойи Советий болх дlахо тоабара де дезарий хьакъехарча» КПСС ЦК соцамга хьежжа «Къахьегамхой депутатий Заводской районни Совета исполкома болх эргабаккхара де дезарех» доклад йир сессе Заводской райисполкома председатела нов. О. И. Дробязкос. Цо лаьрххlа дийцар шоай района предприятешта, учрежденешта кулгалдара лаькъе Советаша деча балхех. Цо дукха масалаш а кхувлаш а кхувлаш хьахьеккар наха эша товараш дукхаrlа арахецара районе гlишлошхьалъелга сихдара торговлеи кхачани предприятей, школай, унах цlено лораечеи культураи учреждений болх тоабара райсовета фу лу.

Из дош сессе дувца нийчдаьча горсовета депутаташа а садоклад яьча горисполкома бехктокхамерча секретара депутата Я. Ф. Панченкос а масса оагlорахьара баьшхар къахьегамхой депутатий Совета Заводской исполкома болх. КПСС ЦК соцам кхоачашбара дукха къахьийгад Заводской исполкомо. Оттаяь йолаш я КПСС ЦК соцамо яххача тайпара райсовета болх тоабергбола мероприятеш, 1971—1975 шерашка районе бахача къахьегамхой хьал тоадергдола, халкъа дешара, унацlено лораечеи культураи учреждений материальни база чlоаrlъергйола план а оттаяьй. Культура лакхъергйолаш, халкъа боахам деrlабоалабергболаш, къахьегамхошта коммунистически кхетам лургболаш депутатий денал айдаьд исполкомо.

Исполкома балхаца кхоачамбоацараш а да, — аьлар Я. Ф. Панченкос. Исполком хьожащ хила еза ше тlайийю решенеш кхоачашйой, дукхаrlа теркам тlалоаттабе беза къахьегамхой хьашташ кхоачашдара.

Октябрьски райисполкома председатела депутата Х. Р. Алиева дийцар шоай районе КПСС ЦК постановлене кхоачаш а еш исполкома болх тоабара де дезарех.

Октябрьски райсовета материально-финансови база чlоаrlъяра, — аьлар Х. Р. Алиева, — районерча моттигерчеи кхачани промышленность а коммунальни предприятеш а исполкома ведомстваrlа хургйола гlулакх тlехьа ца хоахаш хоаладе деза. Вlашаrlйолла еза района коммунальни отдела ремонтно-гlишлошъяра база.

КПСС Ленински райкома хьалхарча секретара депутата Г. Ф. Галковас дийцар Советий балха кулгалдара партийни органаша беча балхах. Парте райкомо къахьегамхой депутатий Совета лоархlам а цун сий а айдара ца хадлаш теркам тlаухийт. Исполкомои Совета депутаташеи беча балхага хьежжа ерригача Советски пачхьалкхеи политикеи цун демократеи лоархlам кхы а лакхлургба.

Дlахо Г. Ф. Галковас дийцар райсовета бокъонаш шерье а райсовета компентенцеrlа дола гlулакхаш хоадамболаш къоастаде а дезаш хиларах. Цхьайолча хана горисполкомо райисполкомага ца хоатташ цун территоре тlара эданеш тайп-тайпарча учрежденешта дlателаш моттигаш хиннай. Мах бу, кхачан, быта предприятеш хlанз а райсовета кара яц. Из бахьан долаш царна кулгал де а болх тоабе а вlаштlехьдалац.

Депутата Х. И. Магомадова — НГДУ «Старогрознефть» лаьттан кlалха ремонт еча цеха болхлочо — дийцар городерча Керда Катаяма яхача поселка депутатски Совета балхах лаьца. Цо дийцар «Къахьегамхой депутатий районнийи городскойи Советий болх дlахо тоабара де дезарий хьакъехьарча» КПСС ЦК соцамга хьежжа ше председатель волча депутатски Совето болх тоабарах.

Райсоветий материально-технически база чlоаrlъяра гlулакх тохкаш хиннача депутата А. В. Мишенина — горсовета массазарча планово-бюджетни комиссе председатела — дийцар из болх эсала лелаш хиларах. Заводской райисполкомо хlанз а оттаьяц из болх тоабара план. Пайда эцац райсовета материально-технически база чlоаrlъяра йолаш йолча торонех.

«Къахьегамхой депутатий районнийи городскойи Советий болх дlахо тоабара де дезарий хьакъехьарча» КПСС ЦК соцамга хьежжа болх эргабаккхара а, тоабара а де дезарех дийцар депутаташа С. М. Магомадова — КПСС Старопромысловски райкома секретара, П. А. Огурцова — городской Совета депутата, В. В. Климова — Старопромысловски райисполкома секретара.

Дийцача дешаех лаьца шерра решенеш тlалаьцар горсовета сессе.

М.-Б. ЦИЦКИЕВ.

Н. В. Подгорный Киеве кхачар

КИЕВ, 16 декабрь. (ТАСС). Селхан укхаза кхаьчар КПСС ЦК Политбюро член, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель Н. В. Подгорный. Киевски вокзале цунна накъабаха бар новкъостий П. Е. Шелест, В. В. Щербицкий, А. П. Ляшко, республикера кхыбола кулгалхой.

А. Н. КОСЫГИН КУЙБЫШЕВЕ КХАЧАР

КУЙБЫШЕВ, 16 декабрь. (ТАСС корр). Тахан укхаза кхаьчар КПСС ЦК Политбюро член, СССР Министрий Совета Председатель А. Н. Косыгин. «Курумоч» яхача аэропорте цунна накъавена вар парте Куйбышевски обкома хьалхара секретарь В. П. Орлов, къахьегамхой депутатий Куйбышевски областной Совета исполкома председатель В. Ф. Коннов, кхыбола областера партийни советски организацей кулгалхой.

ДУЛХЕИ ШУРИЙИ ФАБРИКА ХУРГЬЯ

Дика къахьег укх шера тха колхоза хьайбаш леладераша. Паччахьалкхенга дулх дохкара план хlанале ворхl процент тlехкхоачашъяьй оаха, укх деношка кхоачашъяьй шура йоххара план а.

Шоаш хьахиннадаи уж толамаш. Хьайбашта доаrlача тайпара гlулакх дарца, тоъал тайптайпара довкъар царна теларца дувзаденна да уж. Деттача довхана йол, концентрированни доакъар, ча, силос, коача доакъар тел оаха. Цул совгlа дика тоаьча помещенешка лоатташ уж хlанз. Цудухьа доахаи чусовцадьчул тlехьаrlа цар луш йола шура лохъяланзар. Уж бахьанаш долаш ферма дуккхача доярка ханал дукха а хьалха шера планаш кхоачашъе вlаштlехьдаьннад. Масала, хьаэпаргья вай доярка Капустина Валентина, 16 етт ба цо lунал деш, планага хьежача парех хlарнегара юкъера лаьрхlача 2250 килограмм шура яьккха декхарийла яр из. Хlанзале 2425 килограмм шура яккха вlаштlехьдаьннад хьалха латача доярка. Хlара lаттагара 2300 килограмм совгlа шура яьккхай Сластенина Мариас, Бугаева Зинаидас, Думинике Фаинас, кхычар.

Пятилетка шоллаrlча шера хьалхарча квартале дохка дезар 420 центнер дулх да. Миштта кхоачащде лерхl оаха из бехктокхаме декхар? Ферме дорстаде оаттадаь 120 къона бежан да. Зоотехнически бокъонаш дlадеххача тайпара царна доакъар телар бахьан долаш, кхыдола гlулакхаш дараrlа дика тоаденна да уж. Тlадоаrlача шера январь бутт чаккхбоаллаш тхона хетачох 250—300 килограмм дозал долаш хургда уж.

Тхоай шурий-товарни фермах бакъонца йола дулхеи шурийи фабрика е гlерт тхо.

А. ФЕНЬЕВ,
Шелковской района Менжинске цlераrlарча колхоза керттера зоотехник.

«КОСМОС-466» — СИГАЛА

1971 шера 16 декабре Советски Союзе сигала яхийтай «Космос-466» яха арrlанара Лаьттан искусственни спутник. Спутника тlа оттаьй 1962 шера 16 марта ТАСС-о хьакхайкаьча программага хьежжа космически аре дlахо тахка лаьрхlа йола lилман аппаратура.

Спутника тlа оттаь lилман аппаратура боаррамаrlа болх беш я. Координационно-вычислительни центро цхьалха йоах lочуяха информаци.

(ТАСС).

ПХЕЗЛАrlА ХЕРЖАЧА НОХЧ-ГlАЛГlАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ШОЛЛАrlА СЕССИ ХЬАЕЛЛАРАХ

Пхезлаrlа хержача Нохч-Гlалгlай АССР Лакхехьарча Совета шоллаrlа сесси хьаелларгья 1971 шера 21 декабре lуйрийна 10 сахьат даьлча КПСС обкома политически дешара Цlаrlа.

Депутаташта регистраци ю 1971 шера 20 декабре lуйрийна 9 сахьат даьлча денз сайрийна 7 сахьат даллалца Нохч-Гlалгlай АССР Лакхехьарча Совета Президиуме (Комсомольски улица, 112, 4-rlа этаж, цlеной № 104, 105), 1971 шера 21 декабре — КПСС обкома политически дешара Цlаrlа lуйрийна 8 сахьат даьлча.

ГОВЗА ХЬАЙБАШ ЛЕЛАДЕР

30 шу совгlа ха я Власова Евдокия хьайбаш леладеш йола. Цудухьа тамаш яц Ачхой-Мартана района «Овощевод» совхоза дукхаrlа болча хьайбаш леладераша шоай хьехархо цох лархlар. lасилгашта lунал деш я Е. Власова, цо ший болх мел дика лелабу ховрга цо болх беча № 1 йолча шурий — товарни ферме укх массехк шера цхьаккха а lасилг ца далийтарах.

Хьалха латтача къахьегамхочун сурт совхоза Сийлен Доска тlа хьалтеха доал.

Я. ЦУЕВ.

Цlаккха ца хиннача тайпара дика къахьегама толамаш доахаш чакхдаьккхад пятилетка хьалхара шу «Чечингсельстрой» треста Аьшкабетона конструкцей завода коллективо. Продукцена реализаци яра шера план 14 декабре тlехкхоачаш а еш, планал совгlа цо дlаяхьийта кийча продукци 116 эзар сома маьха я.

Хьинаре къахьегарца белгалбьяьнаб цига столярий бригада бригадир Зинченко Владимир, крановщица Деревянко Тамара, бетонщикий бригадир Сагиян Джалал, кхыбараш.

СУРТА ТlА: крановщица Т. Деревянко.

И. ПЛИЕВА сурт.

ПАРТИЙНИ ПУБЛИЦИСТИЙ СИЙЛАХЬ ДЕКХАР

СССР ЖУРНАЛИСТИЙ СОЮЗА III СЪЕЗД

Советски халкъа — коммунизм хьалъеш доаллачоа — караrlдаьнна сийлахь - доккхий хlамаш кхетадергдолаш, дог тешадеш, къаьгга хьагойтар. КПСС XXIV съезда решенеш дlайовзийтар, уж кхоачашъяра шоай творчестваца хьинаре новкъостал дар — иштта да советски журналистий декхар. Вай пресса пропагандистскии организаторскии лоархlам кхы а дукхаrlа фу даь лакхбергбар, газетий, журналий, радио, телевидене, информационни агентствай гlулакхаш фу даь тоадаргдар яхаш бокъонца, корта бола къамаьл хилар Союзий Цlен Колонни зале 16 декабре дlахо болх беш хиннача СССР журналистий Союза III съезде.

Докладех лаьца йолаеннача пренешка къамаьлаш даьраша шоай уйла тlаерзайир КПСС XXIV съездо массови информацеи пропагандаи органашта хьалхашка оттадаьча керттерча декхарашта, чlоаrlа хьашт долаш дийцар шоай творчески Союза гlулакхаш эргадоахаш тоадара, журналистий профессиональни говзал, цар кийча лакхъяра декхараш.

Гаргакхоачаш латта СССР-а 50 шу дуза ди — вай пресса йоккха, бехктокхаме тема. Вай мехка халкъий доттаrlала пропаганда ярах, советски наха патриотическии интернациональнии кхетам балараx, СССР вежарашха йолча республикаша шоайла деча новкъосталах дийцар съезда трибунера З. И. Есенбаева (Узбекистан), А. Т. Сааремяге (Эстони), В. Н. Коршунова (Москва), кхыча делегаташа.

Вай мехка вахарах, доазол дехьа доаллачох йола къаьгта факташ лоацеи къоастамболлаши къахьегача адамашта юкъе кхухьаш йола оперативни информаци эш советски читатела. Фактаех лаьца хоам баь ца lеш, керттердар — событе политически маlан хьахьокхаш а цун классови мах беш а, общественни мнени вlаштlехьа а яьккха хьахулийташ а йола информаци я эшар. Цу тlа деrlа къамаьл дир Л. М. Замятина (Москва), Д. В. Мчедлишвили (Грузи), Ш. Х. Хамматова (Татари), кхыча ораторашa.

Къовсама хьалхара юкъиг хlанз нйслаrlча пятилетка план кхоачашъяра толамаш доахача я. Вай журналисташа шоай декхар лоархl дlахо кхоачашде дезаш дола доккхий гlулакхаш, цар сийлахьал, чоалхалал читателашта, зрителашта, ладувrlараштa — дерригача советски наха дlалохьийтилга, паччахьалкхеи дешаи социалистически декхараши толаме кхоачашдара къахьегамхой сардаrlбоахилга. Керттера уйла цунна тlаерзайир Б. Д. Панкина (Москва), Ш. С. Саидова (Таджикистан).

Шоай уйла областнойи районни газетий журналистий творческии гlулакхашта, зlамига формат йолча кепайоазон декхарашта, рабсельковорски болама тlаерзайир М. И. Алексеева (Ленинград), Д. М. Бураалева (Алтайски край).

Докладех лаьца йолаеннача пренешка иштта къамаьлаш дир И. А. Багданова (Горький), Я. Н. Засурске (Москва) И. П. Каросаса (Литва). Б. И. Стукалина (Москва). Цар къамаьлашка белгалдоах советски журналистий лоархlамеrlара декхар — коммунистически дог тешара уйлаца къахьегамхошта кхетам балар, парте дош наха юкъе кхахьар, коммунизм хьалъеча хьинаре дакъа лацар. Белгалдаьхар, советски кепайоазон юкъмоттигерча темаех цаl — нйслагlча пятилетка йоккха программа кхоачашъеш боахкача къахьегача нахах дола дувцар хилар.

Сиздага дег тlара моаршал делар СССР писателий Союза правлене секретара Б. Н. Полевоя. Космос караерзаярий советски отряда цlераrlа журналисташка моаршал хьаттар СССР летчика-космонавта, Советски Союза Турпала В. И. Севастьянова.

Съезде дакъа лоацарашка венгерски журналистий йоккхача отрядагара вежарий моаршал делар цар творчески союза генеральни секретара Норберт Шиклоше.

ГДР журналисташа бизза бола соратникаши новкъостийи лоархl советски журналистех, аьлар ше моаршал луш ГДР журналистий Союза председатела Гарри Чепука. ГДР-еи Советски Союзеи пресса вякалаш, белгалдаьккхар цо, цхьан муrlаре оагlув оаrlох а теха латт идеологически фронте.

ДРВ журналистий ассоциаце председатела Хуанг Тунга дийцар патриоташа США агрессена дуxьала лоаттабу нийсхон къовсам шерра хьагойташ болча советски журналисташта вьетнамски халкъо дег тlара баркал оалаш хиларах.

Съездага ше моаршал луш, Куба журналистий Союза президента Эрнесто Верас белгалдаьккхар, революционни кубински пресса ше деrlаухача юкъаrlа ленински кепайоазон йlаьхийча опытах пайда ийца хилар, цул тlехьаrlа советски коллегашта баркал аьлар цо Гаване МОЖ арrlанара конгресс вlашаrlйоллачеи чакхйоаккхачеи новкъостал дарах.

Йоазонга гlолларча шоай вежарашка аьнна дlайха, дег тlара дешаш да Монголе журналистий Союзо дайтача письмо тlа. Съезде из хьалийшар Союза председатела Цэндийн Намсарая.

Сийлахь - воккхача Ленина хьадаьча советски кепайоазон опыто влияни массаза а яьй, хlанз а ю дунен тlарча прогрессивни журналисташта. Цу тlа деrlа къамаьл дар моаршал луш польски журналистий Союзо председатела Станислав Мойковске даьр.

Съездага моаршал луш къамаьл дир иштта СРР журналистий Союза председатела Нестор Игната.

Чехословацки журналистий Союза председатела Милош Маркос ше къамаьл деш белгалдаьккхар, чехословацки журналисташа Советски Союзеи социалистически мехкийи коллегашца вежарашха цхьана леладу гlулакхаш толаме деrlаккхувлаш хилар.

Съезде къамаьл дир КПСС ЦК отдела заведующе заместитела Г. Л. Смирнова.

Сайрийнарча заседане СССР журналистий Союза правленни резолюционни комиссе хержар.

Цул тlехьаrlа тlайийцар СССР журналистий Союза правлене балхеи КПСС XXIV съезда решенешка хьежжа советски журналистий декхарийн хьакъехьа яьча отчетни докладах йола резолюци.

Чlоаrlдаьд СССР журналистий Союза Устава юкъе даь цхьадола хувцамаш.

Гулбеннараша массава раьза а вслаш, чlоаrlа детташ тlоараш а долаш тlаэц Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитетага дохьийта моаршала письмо.

СССР журналистий Союза кхоалаrlа съезд дlакъовлаш хилар хьакхайкаду.

(ТАСС).

СССР ЖУРНАЛИСТИЙ СОЮЗА ПРАВЛЕНЕ ПЛЕНУМ

16 декабре СССР журналистий Союза правлене хьалхара пленум хилар. Цо СССР журналистий Союза кулгалду органаш хержай.

Правлене председателалла юха а «Правда» газета керттера редактор М. В. Зимянин хержав. Правлене председатела заместителла хержаб Л. М. Замятин, С. Г. Лапин, И. И. Удальцов, Л. Н. Толкунов, В. И. Чернышев.

Правлене секретарелла хержаб А. А. Абакиров, П. Ф. Алексеев, В. А. Архангельский, У. Б. Багаев, Ю. И. Балашенко, З. И. Есенбаев, В. П. Жидков, И. Я. Иверт, И. П. Каросас, Д. Ф. Краминов, М. С. Куртынин, А. М. Мамедов, В. В. Матвеев, Д. В. Мчедлишвили, И. И. Назаров, Б. Д. Панкин, В. Н. Петраш, А. Т. Сааремяги, Ш. С. Саидов, Ш. П. Санакоев, В. Я. Серобабв, А. М. Субботин, А. В. Хачикян, Б. Г. Яковлев.

Цу дийнахьа а Центральни Резолюционни комиссе заседани хилар. Цун председателалла хержав А. В. Шумаков.

(ТАСС).

ГОВЗА КУЛГАЛХО А КХЕТАМ ЛУР А

...Хункурпаша Малиевич Дуруев ха яха саг вац — 40 шу мара даьннадац цун. Цхьабакъда, хlанзле а тоъал йоккха къахьетама стаж йолаш ва. Ший 17 шу даьлча эгтара хьалха Карагандерча цхьан предприяте дlаволавеннав из болх бе. Мугlарерча болхлочунгара валавенна цеха начальникага кхаччалца къахьетама никъ баьб цо. Цул тlехьагlа Гудермесски района Азамат-Юрта ваха цlа а вена «40 лет Октября» яхача колхоза членалла дlачувахар Х. М. Дуруев. Хlамаш бlаргдайна саг, болхлой класса викал хиларах тарра, цунах тийша, а тийша цунна тlадиллар кхаш леладеча бригадана кулгалделга. Юххьанца атта дацар цунна из болх бе. Оалаш ма дарра, воддаше а lомае йийзар Хункурпашийн колхозни производство. Цудухьа цунна эхь хетапар агрономашка, керттерча инженерага, механикага меттел, шийна карарчаргара, мугlарерча колхозхошка а ца ховр дlахатта.

Ишта, бетта - бетта ший знанеш лакх ёш а, юртбоахама культураш кхеяра опыт lоа ёш а хьавенав Х. М. Дуруев. Юххера а хьатlавттар хlаьтале комплексни а хийна дlайолаенна цун бригада хlара гектара тlара 29 центнер гурахь дув кlа. 350 центнер свекла, 15 центнер ганараш чухкахьа йолалу ха.

Кхо шу хьалхагlа колхоза председатела заместителалла хержар Хункурпаша.

— Хункурпаша цу балха тlа харжарах гlалат баьннабац колхозхой, — ший дагардар сога дувцаш вар цкъа колхоза председатель нов. Осмаев. — Цу балха тlа вахачул тlехьатlа кхы а боккхагlча низаца хьагучадаьлар нов. Дуруева организаторски гlулакхаш, цун доккха хьинар.

Сатем боацаш саг ва Хункурпаша Малиевич. Цхьан дийнахь массанахьа кхоач из: кхашка а, шурий - товарни ферме а, автотракторни парке а. Цхьанахьа из хьож хьатlадоагlача шера культураш дlаюргlйолча кхашка удобренеш дlаккухьилга мишта лел, шоллагlчахьа — хьайбашта телача доакъарий рацион нийса лелайой е доахан лерттlа деттий, кхоалагlчахьа — юртбоахама техникана ремонт дика йой. Боахама гlулакхашка хьежа lац из. КПСС член, кулгалхо ше хиларах тарра кхетама болх тоабара а дикка къахьег нов. Дуруева. Из дийн колхозхошта юкъе хул, беседаш ю цо царца. Уж беседаш цкъаза пlанагlа хилац, ши-шегlа дlайолалу уж, дагалоацам боацаш хьалхашка эттача гlулакхаша янза ялийтац.

Ишта нийсделар, колхоза керттерча механика шофер-экспедитор Несербиев Ваха балхара дlаваккхарах дола дош оттадаьча хана. Бахьан? В. Несербиева дисциплина ца хилар. Балха тlехьавуьлаш ухар, шийна еша заданеш кхоачаш во йора.

— Балхара дlаваккха — мичча хана кхуьйргза, — аьлар Хункурпаша Малиевича, керттерча механика предложени оьшийга шайна хайча. — Цул дикагlа да саго шай гlалат кхетадар, из нийсача новкъа валар.

Колхоза председатела заместитела шофераш, механизатораш хьагул а баь, къамаьл дир царца дисциплина хьалъехьа. Керттерча даькъе цига йийцараш шофера В. Несербиева оамалаш яр. Далала цун даьлаl, ма эзар из Хункурпаша Малиевича меттел, балха тlарча ший новкъосташа а — шоферашей механизаторашей.

Зехьа довноар из къамаьл. Хlанз вовзаргвоацача ваьннав Несербиев Ваха, во воацаш болхло хиннав цунах.

Хункурпаша Малиевич ханаца гlа боахаш, политически событеш сихха теркалье ховш ва. Дукха ха йоаццаш Москве хиннача КПСС Центральни Комитета Пленумен СССР Лаккхехьарча Совета кхоалагlча сессе материалаш гайташ тlа ара ма яьллинге а, нов. Дуруева цу сахьате беседа йир цу хьакъехьа механизаторашцен кхаш лелаерашцен. Шо беседа ен цо белгалдаьккхар, цхьа шера план СССР Лаккхехьарча Совета сессе чlоагlъьячул тlехьагlа советски наха дола закон а хинна из дlаэтта хилар. Цудухьа «40 лет Октября» колхоза колхозхой декхар да СССР Лаккхехьарча Совета кхоалагlча сессе решенеш кхоачашъяра, нийслагlча пятилетка планаш чакхъяхара юкъе шоашкара доагllаш дола дакъа лаца. Нов. Дуруева дийцар «40 лет Октября» колхоза пхе шера планах а.

Нагахьа санна Хункурпаша Малиевич дезала да миштав аьлча, эгтара хьалхарча аргlанна белгалдаьккха деза, ший берашта кхетам балара цо чlоагlа уйла тlайохийташ хилар. Цудухьа из царна хьалхара цlийвала везаш а хилац. Цун йоl Аьсет, юкъера школа йисте а яьккха, «40 лет Октября» колхоза правлене здани кхиlча Энгель-Юрта дlаллакха уlича Азамат-Юртарча библиотека заведующелла болх беш я. Воl — Ахьмад юртбоахама техникум йисте а яьккха, шоай колхое агрономалла болх а беш, Грозни юртбоахама техникуме заочно дешаш ва. Знанешта чlоагlа тlакхера берашта кхоккхам тел дас — юртбоахама техникуме заочно деша вагlа Хункурпаша Малиевич.

Дог гlоздоаьккхаш кхаъ кхаьчар Х. М. Дуруева дезале укх шера: бархlлагlча пятилетке хьинар ца кхолеш къахьегарах доккха правительственни совгlат деннад цунна — Къахьегама Цlеча Байракха орден.

Н. АСТАХОВ,
«Красное знамя» яхача Гудермесски городской газета редактора заместитель.

Пятилетка хьалхарча шера план ханал хьалха кхоачашъяра социалистически яхье яьннача Асланбек Шерипова цlерагlча Грозненски мехкдаьтта чакхдоакхача завода установкашта юкъе хьинаре моттиг дlа йоаккхаш хьайнагlа П-35 йолча установка коллектив. Цхьайтта бетта планал совгlа цо арахийцай эзараш тоннаш мехкдаьтта продукци. Укх шера кхоача ... 1500 тонн я, кхоадаь доалла 3 эзар совгlа тонн я, бlаь эзар тонн совгlа кхоадаьд технически хий а. Из бахьан долаш цар производствана баь пайда эзараш сомаш да. Белгалбаьнна дика къахьегаш ба цига технологаш Самойленко Владимир, Штельман Надежда, Терновский Виктор, Блохина Татьяна, кхыбараш. Цар масазза а шоай сменни нормаш тlехкхьачаш а еш установка технологически режим нийса лелаю.

СУРТА ТlА: (аьрдехьара аьтехьа) технологаш В. Самойленко, Н. Штельман, В. Терновский, Т. Блохина.

И. ПЛИЕВА сурт.

ТХА СОВХОЗА КАГИРХОЙ

КПСС XXIV съездо хоадам болаш белгалбаьккхаб дlахо йодача хана парте дlахьоргбола политически никъ, оттаьй экономика дегlайоалаяра программа. Цу программа керттера чулоацам ба советски наьха вахара хьал тоадар.

Советски наьха вахар иралегlа, козагlа, кхы а дикагlа хилитар — из да вай керттера декхар, аьлар съезде КПСС ЦК Генеральни секретара нов. Л. И. Брежнева.

Уж декхараш кхоачашдеча хьинаре дакъа лоац тха совхоза кагирхоша а. Хlанз чакхдоалаш летта шу дlалолалуш совхозе укх шера де дезаш дараш белгал а доахаш план оттайир. Совхоза комсомольцаша новкъостал дир гойтара агитаци вlаштlехьйоаккхача а, из кердайоаккхача а. Ерригача тракторно - кхаммкарча бригадашка, хьайбаш деладеча фермашка цlе уголокаш тоайир, радиоприемникаш телевизораш оттайир, кхыдараш дир. Хlанз совхоза бригадашка электричество юллаш ба кагирхой.

Гойтара агитаци дика вlаштlехьъяьккхай совхоза центральни усальбе. Социалистически яхь мишта лел хьахьокхаш доска а, ерригача совхоза тlаийца социалистически декхараш хьагойташ материалаш а я укхаза. Производстве хьалха латтарий сийлеш торжественно айю къахьегама сийлен байракх, совхоза дикагlа бола нах хьахьокхаш стендаш я.

Цу деррига дикача гlулакхаша хоалу къоначав кулг, уж хоза гlулакхаш доахкаш хилар, романтика.

Дукха ха йоаццаш чакхъяьннай тха комсомольски организаце хоржама собрани. Комсомольски цехий организацешка хержаб хьинар дола керда нах. Хlанз тха комсомола комитета керттера декхар да цу организацей болх боаттlача тайпара вlаштlехьбаккхар, КПСС XXIV съездей ВЛКСМ XVI съездей решенеш кхоачашъяра царна эшаш дола новкъостал дар.

Тха комсомольски организаце учете латт 40 комсомолец. Царех цхьаккха комсомолец вац общественни гlулакха юкъе дакъа ца лоацаш. Ишта вlашагlъехкай оаха комсомольско - кагирхой бригадаш. Дика болх беш я Аьлтемиртюртарча шурий ферме комсомольско - кагирхой бригада. Цар цхьайтта бетта план 120 процент кхоачашъяьй. Цу ферме хьалха латтачарех ба доярка комсомолкаш Марем Алимжанова, Люба Оздоева, lайнет Чегиева, lайнет Целоева, Хава Хаутиева, кхыбараш. Цар дош деннадар нийслагlча пятилетка хьалхарча шера план ханал хьалха кхоачашъе. Шоаш ленна дош кхоачашдаьд цар.

Тха совхоза комсомольцаш шерра дакъа лоацаш ба Ленински зачете. 1972 шера оттаяь шоай личпланаш я цар. Масала, доярка Алимжанова Марема планагlа шера цхьан lаттагара 1750 килограмм шура яьккха еза 2 эзар килограммага дlаяхоачаергья, аз аьнна дош деннад. Цул совгlа ший лични плана тlа цо тlаийцад ер декхараш:

1) Хьалхарча квартала план 27 марта кхоачашъе;

2). 40 килограмм тиша аьшк гулде;

3) Дикагlа болх беш йола цхьа доярча ВЛКСМ членалла хьачуваьа кийчъе:

4) «Социалистически экономика ларда» яхача кружоке ший экономически знанеш лакхъе.

Дика къахьийгар укх шера Башир Джамбуриев керте латтача № 3 комсомольско - кагирхой бригада.

Цу бригада кхоачашйир пачхьалкхенга ялат а, гидуарган а дохкара план. Къастта дикача балхаца белгалъяьннай С. Оздоева звено.

Ишта дика къахьегаьа толам боах тха механизатораша Б. Мухиева, Х. - М. Цечоева, Ш. Евкурова, кхычар. Комсомол хьахиннача дийнахь ВЛКСМ ЦК Сийлен грамота ёлар къоначa механизатора Мислауров Умара, хlаьта цун вешийна Уваиса — «Юпитер» яха приемник.

Дегlаенай тха комсомольски организаци. Укх шера 17 дикагlа вола болхло хьачуийцав оаха ВЛКСМ членалла. Хlаьта ткъай дикагlа волча 5 комсомольца парте баха рекомендаци еннай оаха.

Дика болх беш я тха «КП» Хlаналехьа цо 30 тоxкам баьб совхоза боахаме. Совхоза комсомольцашей кагирхошей кхоачашъяьй тиша аьшк гулдара шера план. 2 тонн гулдаьй цар из.

Хlанз шийн данза даргдоаца гlулакх лерхl комсомольски организаце техникана ремонт еча, кхашка удобренеш аракхухьача, фермашка а, кхыча производственни участкашка а социалистически яхь вlаштlехьъяьккхар. Из лоархlамера декхар кхоачашде кийчлуш я, чакхlоаккхалургдолаш а я тха комсомольски организаци.

У. МАЛЬСАГОВ,
«Назрановский» совхоза комсомола комитета секретарь.

ЛЕРТТlА ЙОАКХО ЯЬЯЦ

Укх деношка Грозненски райсовета исполкома заседани хилар. Цига дийцар Победински поселкови Совета исполкома балхах дола дош. Клубаши культура цlаи lаша во кийчаьд цига. Шийла хул клубашка, нах кlезига ух кино. Ишта мара кхы культурни мероприятеш а дlакхахьац цига. Поселкови Совет цхьайола юртбоахама продукци (дулх) пачхьалкхенна йохкара план кхоачашъяра дикка тlехьаюс. Ишта во лел бахача нахагара самообложенегlа ахча хьагуллара гlулакхаш а. Ла йиш йоацаш да цигара столовеши тикаши антисанитарни хьал тlа хилар. Цlенхаштта критика йир Победенски поселкови Совета.

А. СУСЛЯКОВА,
тха штате йоаца корреспондент.

БАРТТАЙНА КЪАХЬЕГ

Укх шера итт шу дизад «Грозэнерго» управлене чуйоагlа Аргунера № 4 йола теплоэлектроцентраль болх бе йолаенна. Цун коллективо йовхален электрически энергеца lалашъю Аргунера промышленни предприятеш. Цхьа дезал санна барттайна къахьегаш ба цига дуккхача къамех бола нах. Царна юкъе ба эрсий, нохчий, украинцаш, кхыча къамех бола нах. Из теплоэлектроцентраль болх бе йолаелча дена тепломеханически оборудованена ремонт еча слесаралла болх беш ва Умханов Рамзан. Хьалхарча деношке а дена хьинаре къахьегарца ший сий даьккхад цо.

Моллагlа шийга бенна болх цlенен ханнахьен кхоачашбу цо. Хlара сменагlа нормаш 120—130 процент кхоачашъю цо. — Уж санна кхы а болхлой ба тха ТЭЦ-е, царех доккхал ду оаха, — йоах мастера нов. Юсупова. Хьинаре къахьегарал совгlа ший опыт дог рьаза долаш дlалу цо новкъосташта.

Дуккхача шерашка хьинаре къа а хьегаш цо дика толамаш даьхарах къахьегама книжка тlа дlа я яздеш дуккхаза баркалаш яьхад, массехк сийлен грамотеи ахчан совгlаташи тийннад «СССР энергетикан электрификацен отличник» яха значок еннай цунна. Дlаяха пятилетка дика чакхъяккхарах цунна елав «Знак почета» яха орден.

Энергетика Денна сийленца нийсъа а воагlаш хlаналехьа шера план кхоачашъяьй цо.

Х. СУРУДЖАНЦ.

МОСКОВСКИ ОБЛАСТЬ. lаьржа довцача лаьттай зонерча Центральни районий юрта боахама lилма - тохкама институте селекционни центр хьаяьй. Цун керттера декхар — ялатийн кхыча культурайя керда сорташ хьаделга. Института lилмахоша хьадаь 10 керда сорт хlанз пачхьалкхен тохкамбеш да. Царна юкъе — бlаьстан юхье дув Московская 21, Московская 35 яха кlа, Геркулес яха мукх. Хlара шера боахамашка лакхагlча репродукцей фун 18 эзар гаргга центнер йохк институто.

Институте хьадаьд производстве шерра дlадаьржа дуккха маьхера сорташ. Масала 1971 шера дlабийнача Московски 121 сортах болча мукхо цхьа миллион гектар совгlа моттиг дlалаьцар. Московски областера «Заря коммунизма, «Тульски областера «Новая жизнь», Гродненски областера «Звезда» яхараш санна долча боахамашка цу сорто хlара шера гектара тlара 40—45 центнер ялат лу.

lилмахой болх атта lодужаргдоацеи лазараш кхетаргдоацеи, тlехдика ялат луш, удобренешеи мелиорацей тоадергдолаш, чlоагlа хьуькъаш дола сорташ хьадара тlаберзабаь ба.

Института генетикашца, цитологашца, технологашца, физиологашца, биохимикашца цхьана болх бу центра селекционераша.

СУРТА ТlА: ялата технологе лабораторе беда физически свойствашка диллача хьоара «низ» меллаб хьожаш йоалл зlамагlйола lилман болхло А. Эзрохина.

Н. ЕКИМОВЕИ,
Н. АКИМОВЕИ,
В. ЕГОРОВЕИ сурт.
ТАСС фотохроника.

ЦАР ПРОДУКЦИ ЧlОАГlА ХОАТТАШ Я

«Грознефть» объединене буровойн эксплуатационнии оборудованена ремонт а еш комплектаци яра йолча база ремонтникашта юкъе хьалхара моттиг яьккхай 23-ча участкерча механически мастерске коллективо. 15-ча декабре кхоачашъяьй цо товарни продукци аракепарен продукцена реализаци яреи шера план. Къахьегама овсарле лакхъяра задани 14,7 процент тlехкхоачашъяьй мастерске болхлоша. Аракепача продукцега дlабола мах планагlа лаьрхlачул 9,7 процент локкхаьб цар. Ер шу доладелча дена планал совгlа аракийна продукци 33 эзар сом маьха я.

Мастерске коллективо аракеца буровойшта, мехкдаьтта доахача предприятешта лаьрхlа йола запасни оатхалаш, контрольно - бустама прибораш, кхыйола продукци чlоагlа хоатташ я Ставрополе, Волгограде, Куйбышеве, Сахалине, вай мехкарча кхыча районашка.

КПСС ЦК ноябрьски Пленумен СССР Лаккхехьарча Совета кхоалагlча сесси решенеша дог гlоздаьккхача мастерской коллективо дош деннад шера планал совгlа укх юкъейисача хана 54 эзар сома маьха тайп-тайпара продукци аракеца.

Из декхар кхоачашдеча хьинаре къахьег токараша: нн. Андреева, Фирсова, Кривошеева, строгальщика нов. Зайцева, слесараша Мезенцева, Монакова, кхы дуккхачар а. Тlадоагlача шера марти апрели беттай чотагlа къахьегаш ба уж хlанз.

Г. ЛУКЬЯНОВ.

ТlЕХЬАБУСАРАШ ХИЛА ЙИШ ЯЦ

ГlИШЛОШЪЕРИЙ СИЙЛЕН ДЕКХАР

Пятилетка хьалхара шу чакхдала йисар дукха ха яц. Цудухьа республикерча хlара гlишлошъечоа дагадоаллар да кердача шера дикача къахьегама толамашца накъавахар. Белгалдаккха дезаш да халкъа боахаме капитальни вложенеех пайда эшилга 9 процент лакхденна хилар, гlишлой-монтажни балхаш делга — 12 процент, подрядни балхаш делга — 10 процент. эксплуатаце дlаденна наха чубахаьцlенош 20 процент дуккхагlа хиннад.

Социалистически яхье хьалха латт «Чечингсельстрой» треста гlишлошъераш. Гlишлой-монтажни балхий 11 бетта план 110 процент кхоачашъяьй цар. Хlаьта соахк 11 бетта кхоачашдаьчерел 25 процент дуккхагlа гlишлой-монтажни балхаш даьд укх шера цу юкъа. Дика къахьег «Грознефтехимремстрой» треста болхлоша, дикка тоадаьд шоай хьокхамаш «Чечингазстрой» треста коллективо а.

Дуккхача шерашка хьинаре къахьегарца белгалъяьннай я № 7 йолча треста монтажни управлене коллектив. Массаза а социалистически яхье керда болам дlаболабечарех я из. Хьинаре къахьегаш башха-дика толамаш даьхарах Нохч-Гlалгlайчен республика, вай мехка дlаеза ца lеш доазол арахьа а йовзаш я из коллектив.

Цхьабакъда, ишта дика лелац цхьайолча гlишлошъеча организацей болх. Ерригa республика хьанийцача капвложенеех пайда эшара цхьайтта бетта план 85 процент мара кхоачашъяьяц, хlаьта гlишлой-монтажни балхий цхьайтта бетта задани 82 процент мара кхоачашъяьяц. Республикерча къахьегамхошта дlа ца луш диса цlенош 115 эзар квадратни метр я. Ишта хьалъяь яьннаяц 1200 моттиг йола деша даха ха йоаца берий учрежденеш, хьалъяь ца йоалаш йисай школаш, дукха производственни, культурно-бытови объекташ. Халкъа боахама дlа ца луш йиса объекташ 139 миллион сома маьха я.

Капитальни гlишлошъяра план кхоачаш ца яра даькъе бехке ба заказчикаш а. Цар шоай ханнахьа lалашъяц гlишлош оборудованеца, проектно-сметни документацеца, хьожаде деза ахча ханнахьа дlахьежалац. Ишта шоай ханнахьа къестадац гlишлош хьалъе еза моттигаш ханнахьа кийчъяра дешаш а. Масала, МалгlабIкера маьхк ю завод эксплуатаце дlаяла езаш яр 1970 шера, гlишлошъераша ерригa шоай торонаш оарцагlъяьккхай 1971 шера мукъагlа из эксплуатаце дlайлара. Цхьабакъда Нохч-Гlалгlай АССР кхачан промышленноста министерства (Лапина, Чернер) хlанзалца lалашъяьяц из объект эшача технологически оборудованеца.

Эсала лел республика юртбоахама министерства скотооткормочни комплексаш хьалъеча оборудованеца lалашъяра, финансировани яра гlулакхаш а. Гlишлош хьалъечара дешаш заказчикаша теcса леладеш хилар къаьгга хьахьокх хозспособаца гlишлош хьалъелга эсала лелаш хиларо а. Геттара во лел гlишлошъра балхаш укх организацешка:

Организацеш	Кулгалхо	Шера план кхоачашъяр проц.
«Грознефть» объединени	В. Б. Назаров	60
«Грознефтегеофизика» трест	Г. Н. Строцкий	61
«Грознефть» объединене УРС	С. Ц. Петросов	64
Екъача реагентий завод	М. Ф. Евдошенко	34
Опытно-экспериментальни завод	В.Т. Смыков	52
«Грозвино» объединени	Д. М. Хаматханов	62
Юртбоахама министерство	И. В. Полушкин	65

Духхьал цу цlераш яьхача заказчиков бехкагlа хозспособаца кхоачаш ца деш диса гlишлой-монтажни балхаш 2,6 миллион сома маьха да.

Эсала болх баьб дуккхача подрядчикаша а. 11 бетта план кхоачашъяьяц 41 подрядни организаце. Цар кхоачаш ца деш диса подрядни балхаш 10 миллион сома маьха да, царех 1,6 миллион сома маьха подрядни балхаш кхоачаш ца даьраш я «Севкавгазпромстрой» объединене организацеш.

Ер шу доладелча дена подрядни балхий план кхоачаш ца еш хьайовгlаш дукха организацеш я, царех я ераш:

Организацеш	Кулгалхой	Парторганизаце секретарь	11 бетта план кхоачашъяр проц.
Нохч-Гlалгlай гlишлошъеча управлене СМУ-5	Васюк	Горина	77
— „ — СМУ-8	Федотов	Коханенко	72
— „ — СМУ-11	Садыков	Лукашов	63
«Севкавгазпромстрой» объединене УМС	Бородин	Соловьев	64
«Октябрьнефть» НГДУ СМУ	Степанников	Луценко	68
«Старогрознефть» НГДУ СМУ	Тихонов	Валахонов	77
Юртбоахама министерства ПМК	Омаров	Хасанов	50
«Ремстройтрест»	Уциев	Харпаухов	55

Уж организацеш тlехьаюсаш хилара бахьан да цар пачхьалкхенни къахьегамен дисциплина телхаяр, къахьегам во вlаштlехьбаккхар, пачхьалкхен план кхоачашъяра цу коллективаша хьинаре къа ца хьегар.

Цхьайолча организацей кулгалхоша доагlар хьадехац шоашта карарча нахагара, хlаьта юххьанцарча партийни организацеша уж предприятеш тlехьаюсаш хилар теркал ца деш тесса дитад. Капитальни гlишлош хьалъяра уж организацеш тlехьаюсаш хилара бехктокхаме я КПСС горкомаш, райкомаш, горрайисполкомаш.

Дуккхача хана пачхьалкхен план кхоачаш ца еш тlехьаюсача организацей кулгалхошкара доагlар хьа а дехаш царна бе боагlа бехк бац цар. гlишлошъеча организацешта эша новкъостал дац.

Ер шу чакхдалалехьа гlишлошъераша де деза балхаш дукха да. Хьалхашка латта декхараш толамца кхоачашдара цахаддаш тlахьожам лоаттабе беза хlара пусковой объекте цигара подрядчикий, заказчикий, субподрядчикий болх ритмично хургболаш гlулакх вlаштlехьдаккха деза.

Пусковой гlишлош хьалъечашин сменагlа гlишлошъераша болх бергболаш гlулакх вlаштlехьдаккха деза. Аккордно-премиальни системагlа алапи телаш бола гlишлошъераш мамогта дуккхагlа хилийта беза, болх бара а салаlара а гlишлошъерашта мел эша хьалаш lалашде деза. шерра социалистически яхь йоаржае еза гlишлошъеча организацешта юкъе. Из да боахамий кулгалхой юххьанцарча партийни, профсоюзни, комсомольски организацей керттера декхар.

ЗУЛАМАШ ЦА ХИЛИЙТАРА

Советски Союза Коммунистически парте ший программа тlа боккха лоархlам бола декхар оттадаьд — зулам а, из хьахулийташ дола бахьанаш а цlендаь дlадахар, коммунизм хьалъеш боахкача наха сатийна болх бергболаш, селоlаргдолаш гlулакх вlаштlехьдаккха, аьнна. Из гlулакх диза чакхдаккха вlаш тlехьдаргда ерригача общественносто цу балха юкъе хьинаре дакъа лоацаш хуле, пачхьалкхен органашта цар новкъостал дойя.

Города Грозне Октябрьски районе таханарча дийнахь болх беш я 32 халкъа дружина. Цар чулоац 1200 саг. Чурча гlулакхий органашца айхха бувзам а болаш бу халкъа дружинаша шоай болх. Района штаба оттаяьча графикага хьежжа транспорт а лий хьабоахкийт предприятеша дружинникаш района чурча гlулакхий отделе. Укхаза отдела дежурне дlахьех царна де дезар.

Халкъа дружиникай лоархlамера дакъа оперативни комсомольски отрядашта юкъе дола. ВЛКСМ райкомо вlашагlъеллача оперативни комсомольски отрядо дика новкъостал ду районе общественни порядок лоаяра. Зуламаш ца хилийтара а, уж кlезигдара а ишта дика новкъостал ду новкъостий судаша. Уж вlашагlъехка а, болх беш а я районе предприятешка, учрежденешка, дешара заведенешка, нах бахача моттигашка. Районе болх беш я 200 совгlа новкъостий судаш. «Новкъостий судий бокъонашка» хьежжа чакхдоах цар шоай декхараш.

Кхувш боагlача кагийча нахага бокъонаш телха ца йитара къовсам лоаттабу райсовета исполкоме вlашагlъеллача кхенза болчарца болх беча комиссе. Берига из общественни болх комиссе профсоюзийи родительски комитеташца, комсомольски организацешца, халкъа дешара органашца цхьан бу.

Общественни хьисапе районе болх беш 5 берий цlа да. Боккха къовсам лоаттабу цар кхензеи даьй - ноаной тlахьожам боацаши долча берашка бокъонаш телха ца йитара.

Милице органаша общественностаца беча балха методаш хьалхашка латтача декхарашка хьежжа тайп-тайпара я. Района чурча гlулакхий отдело новкъостий судашка дувца уьттаду цхьаболчар духхьашха даь доккха доаца харцахьара гlулакхаш. Новкъостий судаша цу тайпара дола кхоачамбоацараш дlадахара чlоагlа новкъостал ду. Болхлой коллективаша яьча ирача критика бокъонаш телхаераш юха а бетт, балха а, цlагlа а шоай оамал хувца а хувц.

Дlахо йодача хана чурча гlулакхий отдело кхы а чlоагlбе беза общественностацара бувзам, тоае еза балха методаш. Ишта мара вlаштlехьдаргдац кагирхошеи берашеи бокъонаш телхаергйоаца гlулакх. Ала дезаш да тха районе из гlулакх цlенхаштта уйла е езаш хилар. Дукха я хlанз а районе кагирхоша бокъонаш телхаеш моттигаш. Массавола саг оарцагlа вала веза кхувш боагlа кагирхой зуламхошта юкъе ца нийсбалийтара. Тха района чурча отдела болхлоша дукха къахьег школашка, ГПУ бокъонаш дlайовзийташ. Уж хул школашка хулча даьй-ноаной собранешка. Цар нига дувц районе латта гlулакхаш, кхенза болчар общественни порядок телха ца йитара де дезараш белгалдоах.

Милици низ болаш хургьа цун нахацарча бувзамга хьежжа. Административна органа болх айхха общественностаца бувзам болаш бе безаш хилар цахаддаш хьалха доах оаха хlара тхоай отдела болхлочоа.

А. ЛОХМАН,
Октябрьски РОВД начальника заместитель, милице майор.

ПРОДУКЦИ—ДУКХАГIЕИ ДИКАГIЕИ

Ийслагiча пятилетка хьалхарча шера план ханал хьалха кхоачашъяра яхье яьнна хьайоагIача тха завода коллективо товарни продукци арахецара 103,1 проценти кийчача продукцена реализаци яра 103,7 проценти кхоачашъяьй 11 бетта заданеш.

Соахк укх ханаца нийсдича тха завода болх дикка тоабеннилга хьахьокх укх масала. Къахьегама овсарле лакхъяра план 105,8 процент кхоачаш а еш духхьал 11 бетта продукци арахецарга дIабода мах 61 эзар сом лохбаьб завода болхлоша. ХIаьта планал совгIа завода хинна пайда 76 эзар сом да.

Цхьадолча хьоккамашца хIанзлехьа шера заданеш кхоачашъяь коллективаш я тха заводе. Масала, эккхам хилча кхерам боаца арматура арахецара шера задани 5 декабре кхоачашъяьй литейни цехо. ХIаьта электроконструкце цеха коллективо КТПН-Р-971 яха каркасаш арахецара шера план 30 ноябрей КТПН-66 яха каркасаш арахецара шера план 10 декабрей кхоачашъяьй.

Иштта лакха къахьегама толамаш даха карагIдьинад НОТ-а планаш производствана юкъекхувларах, къаьстта а литейни цеха формовочни участкей, механически обработка ечей ПВН-3-4-521 яха коробкаш вIашагIйохкаш.

Иштта технически процесс юкъейоалаяьй алюмине шинашта сварка еча, КСВ-50, КСВ-120 коробкашта литейни конвейер тIа формовка еча. Геттара дика вIаштIехьдальлар СП яхача низ болча шкафай шарнира скобаш гоамъю штамп-ахавтомат балха юкъейоалае. Цул совгIа арахецаш йола экспортни изделеш дикагIа, козагIа хилийтара духьа керда участок хьайийллай заводе.

Технически прогресс чакхйоаккхача диэза дакъа лоац тха завода рационализатораша. Арахецаш йола продукци дикагIеи дарегIеи хилийтара тIадерзадаьд цар шоай хьаькъал. 11 бетта 63 тайп-тайпара рационализаторски предложени балха юкъейихьай цар. Цар паччахьалкхенна 20,8 эзар сом пайда баьб. Заводе дикагIа бола рационализатораш лоархIаш ба 1634 сома маьха массехк кердадар производствана юкъедоалалаь литейни цеха начальник Л. М. Коржов. Иштта боккхача маьхера кердадараш балха юкъедоаладаьй цу цеха мастера В. Ч. Чернова. Шера цар луш бола пайда 2042 сом да. Творчески дика къахьега ховш бола мугIарера инженерно-технически болхлой кIезига бац тха заводе. Производственни темпаш дегIаккхувлача беркате дакъа лоац цу хьалха латтарий отрядо.

Белгалъяха лов къаьстта хьинаре къахьегаш хьайоагIа цхьайола коллективаш. Уж я 11 бетта задани 229 процент кхоачашъяь литейни цехера С. Э. Викторханова кулгалду формовщиккий бригада, 11 бетта задани 149 процент кхоачашъяь Е. Г. Лаптинова кулгалду стерженеш ду бригада. Иштта лакха овсарле йолаш болх бу электроконструкце цеха А. А. Ловчиков керте латта монтажникий бригада а. 11 бетта производственни план кхоачашъяр 212 процентага дIакхоачаяьй цо.

Шера плани тIанийца доккхий декхараши ханал хьалха кхоачашдара къовсам а лоаттабеш хIанззехьа тIадоагIача шера дергдолчун уйла еш да тхо. Масала, чакхдоалаш латтача шерана нийсдича 1972 шера заводо арахецаш йола продукци 5,2 процент дукхагIа хургья. Цунга хьежжа дегIайоагIаргья къахьегама овсарле а.

В. ГАБАЕВА,
Электромеханически завода къахьегамеи алапеи отдела начальник.

БОККХА ЛОАРХIАМ БУ

Рационализаторий болх дика вIаштIехьбаьккхаб «Октябрьнефть» мехкдаьттеи гази йоакача управлене. Цига хIара шера дукхагIа хул уж.

Творчески дика къихьийгад рационализатораша укх шера. Духхьал 11 бетта 72752 сом пайда луш йола 467 раципредложени балха юкъейихьай цар. ДикагIа болча рационализаторех лоархIаш болча энергетикаша Г. О. Чеботаева, В. А. Антонова, Б. В. Исаева бувзама керда линн а ца юллаш йолча линех пайда эцилга вIаштIехьдаьккхар. Керда яр юллаш хьега дезачох кхоалагIа дакъа мара къахьега а ца дезаш 3 эзар сом пайда бир цу гIулакхо.

Иштта йоккха экономически эффективность йола кердадар производствана юкъедоаладир НГДУ керттерча механика А. Я. Игнатенкос. Орашкен вьлешкен гIолла нефтепровод юллилга могадир цо. Цох боала пайда 8 эзар сом да. Цу тайпара масалаш кхы дукха а доаладе йиш я. Массехк дикагIа вола рационализатор мара хьоахаваьвац вай. ХIаьта уж управлене итташ ба.

Х. БАЛАЕВ.

БОЛХЛОШТА ДОЛЧА ГIУЛАКХА

ХIанзарча чоалханеча техникаца болх беш болча наха духхьал цхьан практиках кхоачам хилац. Царна эш теоретически знанеш. Цун йоакхо ю «Нефтегазпромавтоматика» СПКБ опытни заводе. Цига я пхи эзар гаргга книжка дола технически библиотека. Библиотеке я массехк раздел. Материаловедени, металлообработка, машений оатхалаш, станокаши инструменташи яхача литература раздел эггара йоккхагIа я. Иштта библиотеке долаш да электротехниках, электрониках, автоматиках, приборостроенех, вычислительни техниках, кхыдола литература.

Политически художественни литература а йолаш я ший къаьстта раздел. ТIехь-тIехьагIа вIаьхегIа хулаш йоагIа завода библиотека. Цхьаккха бутт дIабодац библиотеке керда 50—60 книжка ца доагIаш.

Ший болх безаш, книжкашца сакъердалуш саг я библиотекарь Л. М. Вергун. Дика доалдеш ледалду цо книжкаш. Цена, лостам болаш я библиотеке. Цаккха а яьсса хилац цун читальни зал.

Балхара мукъа болча хана тайп-тайпара технически литература деша ух рационализатораш, технически болхлой. ЛаьрххIача деношка библиотеке дежурни хул рационализаторий балха инженер нов. Чихутина. Цо пайдане хьехамаш ду, консультацеш тел книжкаш дешарашта, новкъостал ду рационализаторашта.

Х. АРШМАТОВ.

ГIадвуга толамаш

Нохч-ГIалгIай хьун управлене [illegible] юкъе тIехьахоаш ю Веденски хьунбоалама коллектив. Цхьабакъда, пятилетка хьалхарча шера [illegible] план [illegible] оарцагIаьхар цо [illegible] тIанийца социалистически декхараш толамца кхоачашдира. ХIанз тха управлене хьалха латтачарех я из коллектив. Карара ца йоалийташ лелаю цу управлене карара кара тела Ше байракх, иштта РСФСР-а хьунбоалама министерствах хьуна, хьалхата, хьу чакхйоахача промышленноста болхлой профсоюза ЦК-и карара кара тела Ше байракх. ВIаштта кхаь кварталагIа дахьад цо уж деза совгIаташ.

Цун керттердар да хьунбоалама кулгалдеча опыт йолча къоначча специалиста Лулуев Iаддала болх кхетамца вIаштIехьбаьккхар. Цу балха тIа йоккха опыт я цун. Болхлочунгара директорга кхаччалца цига къахьегаш хьавоагIа из.

— КПСС XXIV съезда решенеши СССР Лакхехьарча Совета кхоалагIча сессе решенеши толамца кхоачаш а еш къаьстта дика къахьег тха лесхоза коллективо, — йоах нов. Лулуева. Цхьа дезал санна барттайна дукхача къамех болча наха жохчаша, эгсаша, аварцаша, кхыча къамех болча наха. Къаьстта дика къахьег цеха мастера Демхаев Iумара, шофера Ахмадов Iумара, станочницас Хаджимурадова Джамилата, экскаваторщика Бидиев ШахIида, кхычар.

Дукха балхаш ду цига болхлой къахьегам аттача баккхара а. Элистанжерча хьунпункте попа паркет кийчъю. Паркет йокъаяра йола керда кхо камера болх бе йолаялийтай, ремонт яь кийчъяьй цхьа цех. Цу цехе оттадаьд ардакхаш теда херчаш, хьух ардакх йоаккхача цехера сушильни цехе гIолла чакх а даьнна паркетни цехе кхаччалца дохха готта наькъаш шердеш тоадаьд. Цул совгIа хьух ардакх йоаккхачей паркетни цехашка къаьнача станокашта метта кердаяраш оттаяьй. Хьух ардакх йоаккхача цехе вагонеткашта тIаетта ардакх камерашка йокъа а йий шигара йоаггIаше паркет йоаккхача цехе Iойоассаю. Цехаша реконструкци, ялехьа ардакх дIаухнйтачей из йокъаечей кхаь камере болх беш вар 8 сағ. Ардакх йокъаяра керда метод производствана юкъейоалаяьчул тIехьагIа 6 камере болх беш вар 4 сағ мара вац. Из бахьан долаш дикка лакхъеннай къахьегама овсарле а болхлоша нийду алапи а.

А. ЧАХКИЕВ,
Нохч-ГIалгIай хьун управлене прораб.

ЛЕНИНГРАД. СахьагIа 100 телевизор — иштта сиха болх бу хIанз Козицке цIерагIча заводо. Цун конвейераш тIа гулъю «Ладога-205» яха телевизор.

ТIагIоллафа хоза, тоаяь схема, зулув йистача 61 сантиметр экран йола из телевизор наха эггара дукхагIъезарех цаI я.

Сурта тIа: вIашагIа дика еллаий хьожаш йоалл монтажница Лариса Долинина вибростенда тIа тохкамбаьчул тIехьагIа.

М. Блохина сурт.

ПЕРМСКИ ОБЛАСТЬ. Березниковски титано - магниеви комбинатерча литья лабораторе халданза эргайоахаш тоаю производства технологически процессаш. Цун болхлоша дагалаьяай магнии лакхача частотий сплаваши арахецара технологи, магнена рафинировани ярей кепашка дувттарей комплекс, кхыдараш. Лаборатори болх беш йолча укх кхаь шера цун болхлоша кепатехай 30 Iилман статья, книжка арахийцад, изобретене авторски 3 свидетельство (тешал) хьайийцад. Цар къахьегам белгалбаьккхаб ВДНХ доши бронзовии медалашца. Шерра — шера дукхагIа лакхлу заводской Iилма - тохкама лабораторе авторитет, чIоагIлу производствацара цун бувзамаш.

СУРТА ТIА: технически Iилмай кандидат литья лаборатора начальник И. П. Вяткини (аьрдехьа) опытни цеха технически кулгалхо В. А. Кечини оргIанарча опытай хьахийнараш къовстадеш боахк.

Е. ЗАГУЛЯЕВА сурт.
ТАСС фотохроника.

РАЦИОНАЛИЗАТОРИЙ НОВКЪОСТАЛЦА

Ийслагiча пятилетка хьалхарча шера тIанийца социалистически декхараш кхоачашдаь бовла боахк Грозненски маькхъеча комбината болхлой. 2 ди хьалха кхоачашдергда цар 28 декабре кхоачашде лийрхIа декхараш. Уж толамаш даха царна карагIдьинад къахьегама овсарле лакхъяр бахьан долаш.

КПСС XXIV съезда решенеш кхоачашъеча лоархIаме дакъа лоац рационализатораша. Укх шера цар еннача предложенеех 15 балха юкъе йихьай. Цар баь пайда 9 эзар сом да. Царех дукхагIъяраш къахьегама овсарле лакхъяран арахецача продукце дикал лакхъяран тIаерзаь я.

Масала, хьаэцаргья вай печенеши кексаши яьшкашка чуехка, вафлеш дIаекъаш йола «К-467» яха машен.

1970 шера июль бетта дIаоттайича гIоне болх ца беш шу гаргга ха яьккхар цо. Из бахьан долаш вафлеш дIаюха екъара задани кхоачашъе ца моташ лийлар комбината болхлой. Бахьан из долаш лохлора хьалха латтача болхлошта материальни поощренеш ю фондаш.

Рационализатораша токара А. И. Долбилина, керттерча механика Ф. Ф. Рыбалкина еннача предложенеш цхьаццадола хувцамаш дир машена узлаш хувцаш. Цу гIулакхо (юкъера лаьрхIача) шера 6800 сом кхоадергда. ХIаьта керттера дар-м Грозненски маькхъеча комбинато арахийца 200 грамм хула вафлей пачкаш тIакашка хилар да.

Тха комбинато арахецача продукце тIера «сибат» керттерча даькъе пишкашка уж латтача хана царна шийса хи пурх барах тийша да. Слесара коммуниста нов. Петушкова предложенех вIашагIъелла «ХПА-40» яха хи пурх бу машенаш шин пишка тIа болх беш я.

ХIанз цхьоалагIча сортах йола хIай маьхх наха дукхагIа дIаийю. Хьалха дийнахьи буси 20 тонн хьаяцар из, хIанз 28 тоннага дIакхоач. Цо торо хулийтаргья планал совгIа продукци арахецийта а комбината пайда бе а.

Геттара хала болх бар тух доладар. Слесара-рационализатора Л. К. Бабича предложенех механически мешалка балха юкъейоалайир. Хьалха булкиигашта лаьрхIа 100 грамм а кхы кIезигагIа а бола бод кулгашца тедар. Комбинатерча ВОИР-а коллектива членаша еннача предложенех бод теда роликови машенаш хьаьй укхаза. Цу гIулакхо торо хилийтор къахьегама овсарле 5,3 процент лакх а еш 2 эзар сом паччахьалкхенна пайда бе, кхычаьа балха наха йиш йолаш 2 сағ мукъаяккхар.

Вай айха а, кхыйола а рационализаторски предложенеш балха юкъе кхахьар бахьан долаш къахьегама овсарле 8 процент лакхъяьй маькхъеча комбината коллективо.

Дика рационализатораш лоархIаш ба укхаза жестянщик Я. Сулейманов, печник С. Ходашев, слесараш Н. Фомин, И. Мохин, кхыбараш.

А. ТАРАКАНОВ.

ДукхагIа хургда наха эша товараш

Республика халкъа тIахьожама органаша цахаддаш тIахьожам лоаттабу бахача наха чIоагIа хоатташи дIаэцаши дола товараш арахецара болх министерствашa, ведомствашa, тайп-тайпарча предприятешa, организацешa мишта лелабу хьожаши, цар шоай задани мишта кхоачашъю хьожаши.

Грознерча промышлени предприятеша 10 бетта арахийцад 27684 эзар сома маьха наха эша товараш, вешта аьлча план 102,9 процент кхоачашъяьй. КПСС ЦК, СССР Министрий Совета соцамга хьежжа дукхача предприятеша кийч а яь производствана юкъейихьай наха эшача товарий ассортимент шеръярай уж дукхагIа хилийтарай йола предложенеш.

Грозненски халкъа тIахьожама комитет наха эша товараш мишта арахец хьожаш йолча хана КПСС городской комитетагара цо дийхар халкъа эша товараш арахецара резерваш гучаяхара общественни хьажар дIадоладар. КПСС Грозненски городской комитета бюрос могадир из гIулакх. 1971 шера октябрь бетта денз 1972 шу чакхдаллалца хургда общественни хьажар. ВIашагIъеллай городской хьажара комисси, халкъа эша товараш арахецара йолча резервах мишта пайда эц тахка гIадиллад КПСС райкомашта, юххьанцарча партийни организацешта. Цу дешах лаьца халкъа тIахьожама группай кулгалхой совещани хилар Грозне. Хьажара комиссеш иштта вIашагIъехкай КПСС районни комитеташка, промышленни предприятешка.

Грознерча дукхагIйолча предприятешка чIоагI а яь чакхйоахаш я цехашка, участкашка, халкъа эша товараш дукхагIа арахецара тIаерзаь йола мероприятеш. Цул совгIа товараш арахецача юхеюсача отходех пайда а эцаш бахача наха чIоагIа хоатташи дIаэцаши дола товараш арахеца доладаьд дукххача предприятешка. Масала, Грознерча «Терек» фирме мебель арахецача юхеюсача отходех хьаду табуреткаш, посылкай яьшкаш, кхыйола хIамаш. Уж укх шера арахецаргда 50 эзар сома маьха, хIаьта 1975 шера отходех хьа а деш цига арахеца товараш 130 эзар сома маьхага кхоачаш хургда.

Грозненски радиотехнически завода цехаш укх гаргарча хана 30 процент шеръе лаьрхIад. Цо торо хулийтаргья пятилетка чакхйоалача хана шозза дукхагIа продукци арахеца. «Электроприбор» завода болхлоша арахеца доладергда керда шарикови руччкаши йоазон прибораши.

Грозненски химически комбината коллективо укх шера арахеца лерхI 350 эзар сома маьха халкъа эша товараш, хIаьта 1972 шу чакхдоаллаш 470 эзар сома маьха арахецаргда уж.

ДIахо йодача хана халкъа эша товараш дукхагIа арахецара химкомбината кулгалхоша халкъа тIахьожама группашца цхьана хьаьдда йола мероприятеш белгалъяьхай. Керда цех хьаелла аьнна халкъа контролераша еина предложени могаль тIанийцай химкомбината кулгалхоша. Цу гIулакха лаьрхIа «Д—3240», «Д—3237» яха ши литьеви машен лохаш ба уж хIанз. Комбината халкъа тIахьожама группа председатель каст-каста дагавувл Нохч-ГIалгIай АССР торговле министерстваи Грозненски оптови базаи болхлошца. Царга гIолла хов цунна наха хоатташи дIаэцаши дола товараш малагIаш да. Уж да маькхи сухараши чуехка оаркхилгаш, столови прибораш, кружкаш, шекара песока, дугана, крупашта лаьрхIа йола кIопилгаш.

Гудермесски медицински инструментий завода коллективо 1975 шера арахецача халкъа эшача товарий боарам 55 эзар сомага дIакхачийта лаьрхIад. Из хул укх шера арахецачул 66,7 процент дукхагIа. Отходех цига арахеца лерхI укх тайпара товараш: шашлык деча эша шампураш, 2 бIаь грамм чуйода полиэтиленови кружкаш, вешалкаш, кхыйола продукци.

1972 шера Наурски райбыт комбинате арахеца долалургда кхалнаха тIатехкаду йовлакхаш, кулгах хьекха гаташ, истола тIа тувса скатерташ, кхалнаьха тIормеш. Цу районе тIадоагIача шера арахеца лерхI бахача наха эша пишкаш, кугаш Iохьекхаргаш.

Укх шера Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совето соцам баьб халкъа эша товараш арахецилга дIахо а дегIадоаладарах. Цунца дувзаденна моттигерча промышленноста министерствана цо тIадожадаьд 1972 шера цхьоалагIча квартале Урус-Мартане швейни фабрика болх бе йолайолийтилга. Шера цу фабрике бIаь эзар сома маьха тайп-тайпара товараш арахецаргда. 1972 — 1974 шерашка Ачхой-Мартановски къоаламаш арахецача фабрикана шер яь реконструкци ергья. Цул тIехьагIа цига хьабергба 100 миллион къоалами цхьа бIаь ах бIаь миллион къоаламий даши.

Д. МИЗЯКОВ,
Нохч-ГIалгIай АССР халкъа тIахьожама комитета инспектор.

И. БАШИРОВ,
Нохч-ГIалгIай АССР халкъа тIахьожама комитета штате йоацача отдела инспектор.

ЯХЬЕ ХЬАЛХА ЛАТТ

Укх тIеххьарча шерашка Грознерча «Северный» яхача автостанце коллективо даим кхоачашъю паччахьалкхен планаш. Грознерча кхыча автостанцей коллективашта юкъе хьалхара моттиг лелаю цо. Шера план ханал дукьха хьалха кхоачашъяьй цо. Ер бутт чакхбалалехьа шера планал совгIа автостанце болхлоша паччахьалкхен кассе дIалала лерхI 12—13 эзар сом. Дика болх беш ба воккхагIвола диспетчер Сербиев Сайд-Салим, диспетчер Дзейтов Iаблул, станце дежурни Магомадов Адам, кхыбараш.

Б. КОСТОЕВ.

ЭНЕРГЕТИКА ТАХАНЕИ КХОАНЕИ

Анатолий БЕСЧИНСКЕ, экономически Iилмай доктора, «Энергосетьпроект» яхача института директора заместитела АПН корреспондента Розинская Валериана дувц.

БОКЪОНЦА кердача дикагIча боарам гIа боалаш латт хIанз Советски Союза энергетически боахам. Цу боарама хьакъехьа дувца волавалале хьалхагIа дIахайта деза энергетика е энергетически боахам аьхар фий. ХIана аьлча деш дола къамаьл электроэнерги яккхара хьакъехьа хинца из Iеш массе тайпара электроэнерги яккхара, из дIаахийтара, цунах пайда эцара ергига процессаши материальни устройствашa цхьана лархIара хьакъехьа а да.

Цу тайпара, энергетика яхача деша юкъе йоагIа шахташ, газоваи мехкдаьттан скважинаш, йIовхалеи гидравлически станцеш, мехкдаьтта проводеи, газопроводеи массаьзара сеть, электростанцеш шоайлей потребителашцей ювзаш йола электропередачай линеш, юххера а, энерги юаш йола устройстваш.

Доагора из дале а е кхыдале а дола тайпа, из тоадара из яле а е кхыяле а йола способаш, транспорте е энерге из дале а е кхыдале а дола тайпа хьахоржаш хилча берригача энергетически боахамах а цхьадолча даькъе, из дарра аьлча, мехка берригача халкъа боахамах а тоссалу гIулакх. Из тоаькалду паччахьалкхен пхе шера плана (1971—1975 шш.) экономически лоархIамашка а энергетиках долча лоархIамашка а. Энергетически боахама юкъерча бувзама ларда тIа латта цу тайпара комплексни системни никъ духхьашха хьа а хьекхаб, чакх а баьккхаб ГОЭЛРО плана тIа — йIаьххача ханна оттаьйча эггара хьалхарча советски плана тIа (1920 ш.).

Энергетиканеи халкъа боахамаи юкъера соотношени лоархIамегIарча экономически пропорцейх цаI я. Энергетикага хьежаду берригача СССР халкъа боахамга дIалодачох 30 процент гаргга дар. Промышленность электроэнергеца кийчъелга производства лард хинна из Iеш, цун чулоацам а, технически прогресса бустам а ба.

ХIанзарча Iилма - технически революце лерхIар къахьегама кечалийи, производства ерригача техникай чулоацама электрически энергеца чIоагIIа воздействи елга да. ХIанз аз деш дола къамаьл комплексни механизацехи довлаш-довлаш юкъарчал доашаш электрически энерге ларда тIа латтачей электрификацеца органически ювзаенна йолчей автоматизированни производствага довларахи дац.

Цунга хьежжа хувцалу технологи а. Индукционни пийшкашкара электролизни плавка сопротивлене пийшкашка лока-юкъера температура йолаш йIовхал оттар санна йолча электротехнологе традиционни методашта нийсса хьахул электрохимически, электрозвуковой, зIанарий, кхы тайпа санна йола керд-керда процессаш. Кердача перспективни средствах я лохача температура плавка а, сфокусированни плазма а, электронни ионнии зIанараш а. Духхьал уж доакъош сихагIа дегIадоаладелга къаьст-къаьста белгалдоаккх ийслагIча пхе шера плана тIа.

ХIанз Советски Союзе хIара болхлочунга ба ийс киловатт электрически низ. Тардеш ала меттаргда, цун 135 механически гIонча ва, аьнна.

ООН-а статистикагIа 20 шера, 1950 шерагара 1970 шерага кхаччалца дунен тIа баха лах цкъаи ахаззен дукхагIа хиншаб, валови продукт — 2,7-зза, дIаухийта энергоресурсай дерриге гайпаш— 2,5-зза. ХIаьта Советски Союзера цифраш дукха а лакхагIа я.

Дунен тIа хIанз дIаоттабаь электростанцей низ 1 миллиард киловатт ба, хIаьта хьайоаккхаш йола электроэнерги шера 5 триллион киловатт-сахьатага дIакхачча йоал. Советски Союза доагIача даькъа кхоач 17 гаргга процент.

Бахача наьха хIара сага сих дIайода электроэнерги ткъоалагIа бIаьшере йолаелча денз диазза дукхагIа хиннай. Цу цхьан ханна дикка хувцамаш хиннад доаккхачей пайда эцачей доагора — электроэнерги яккхара хьастей ларден структуре а.

Iалаьмате йоккха экономически эффект еннай мехкдаьтта дIалоаца дакъа хаддиза доккхагIа хилийтаро. Нагахьа санна дунен энергетически балансе мехкдаьттан газон лоаца дакъа 1955 шера 25 процент хиннадале, 1970 шера 60 процентал тIехдаьлар. Цунга хьежжа 65 процентагара 35 процентага кхоачаш лохделар кIоро лоаца дакъа.

Ала деза, энергетикага капиталовложенеш Iалаьмате дукха дIахаш хилар. Юкъера лаьрхIача промышленни производствага йолхачул 5—6-зза дукхагIа капиталовложенеш дIаахийта езаш хул энергетически боахамга. Энергетика йоаржаелга энергосеть, транспортни системa кийчъяра йIаьххача циклаца, паччахьалкхенгага йIаьххача ханна ахча эцарца дувзаденна да.

Социалистически боахама системей паччахьалкхен планировании йолаш болча мехка торо я йIаьххача ханна план оттаеча хана таханарча денцара кхоанен бувзам геркалбе. ХIанз вайна перспективни хеташ йола моллагIа метод 15—20 шу даьннача гIолла моллагIча кхыча, Iилма-технически леламе хIанз лардаш [illegible] гIодо [illegible] вайна довргдалаш хила а тарлу. Паччахьалкхен планироване система цаI хилча безача маьха йола решенеш укх гарггарча хана тIаэца езаргьа, тIехь-тIайоагIача хана уж [illegible]ра яха езаргйолга а ховш.

Оахкаш лаьттагIара доахача доагора ресурсаш эшаш йолча ерригача энергеца йIаьххача ханна IалашъюлургIолаш я дунен тIа.

Эггара пайданагIа яраш мехкдаьттаи газеи ресурсаш я. Цхьабакъда, цар запасаш цхьа боарам болаш я, хIаьта геологаша хIара шера уж «алсамйоахе» а, шоай тайпарча доакъошта дIахьожае езаргья уж: транспорта, химически промышленноста.

Бокъонца эшаш йола энергоресурсаш Iалаьмате дукха я. Вай пльцета лаьттан ченашкара хьалъяккха еза условни доагора 20—25 миллиард тонн. ТIаккха цунах адамий общественеи Iаламa среданеи юкъера равновеси толхае тарлуш йола проблема хул, цудухьа, шеко йоацаш, общественни производства эффективность лохъяра Iаткъа а тарлу.

Духхьал цу цхьан гIулакхо хьахьокх, классически теплоэнерги практически ший доазонашта дIатIакхача хилар. Цхьабакъда, из хьахьокхаш кхыдола хIамаш а да. Масала, укх тIеххьарча 30 шера классически энергетика КПД шозза дукхагIа хиннай. Цхьабакъда, дIахорча 20 шера 2 процент мара дукхагIа ца хала тарлу из. Вешта аьлча, классически теплоцикла ресурсаш кхоачаеннай. Вайна бIарга ца го йиш яц, энергетика хIанз дикка тоалургйолча хана чу йолащ, кердача структурни хьал тIа йоалаш хилар.

Цун тоаллара хьалхара этап, бакъахьар аьлча, атомни энергетика цхьатарра дегIаахарца я. ХIаьта хIана укхаза керттердар — йIовхала нейтронаш тIа атомни энергетика дегIайоалаяр.

Iалама доагора запасашка дилача эггара дIаьхегIа долча мехкех цаI СССР яле а ийслагIча пхе шера плана тIа оттадаьд уж запасаш тишъеннача е доагор тIадоаладе хала долча районашка (Гаьнара Къилбаседе, лоаман промышленни районаш) низ бола атомни электростанцеш шерра кьалъелга.

Цу тайпара структурни хувцамий хьалхара этап — атомни энергетика массе метте цхьатарра дегIаккхувлари цунга хьежжа теплоэнергетически баланса структура хувцаллари.

ЙIовхала энергетически баланс кхаь этапах чакхъяьннай:

20-ча шерага кхаччалца кIора структура этап яр из; 20 шерагара 60 шерашка кхаччалца — мехкдаьттаи газовии структура, 1960 шерал тIехьагIа — ядерни электрически структурага яла йолалу.

2000-ча шерага кхаьчача хана йIовхала энергетически балансана юкъе ядерни энергетика дIалоаца дакъа 25 процент хила тарлу (хIанз 1 процентал кIезигагIа да из).

ХIанз а доккхий хувцамаш хул электрически энергетика структура, хIана аьлча, нагахьа санна энергетически ресурсай 50 процент электроэнерге хьисапе халкъа боахама юкъейоагIе, цул ах атомни электростанцеша хьаеш хургья.

Юххера а, дIахорча йIаьхагIча хана термоядерни энергех пайда эца безаргба. Массанахьа а цхьатарра энерги цу тайпара йоаккхилга, гучох 2000 шу даьнначул тIехьагIа хургда, цу дешах хетараш тайп-тайпара дале а.

Цунна нийсса СССР-е пайда эцаргболаш хIанз эцаши я магнитогидродинамически способ, доагора элементаш, къаьстта углеводородаш тIара яраш санна йола источникаш. Цунна нийсса наьха санна тоалуш латт классически энергетика а. ДIайолаенна бIарчча цхьа энергосистемаш хьаяра Iалаьмате йоккха процесс. Цу тайпара берригача мехка цаI йола система хьаеш латт хIанз Советски Союзе. Европейски даькъа тIарча бIарчча цаI йолча энергосистема низ хIанзле а 100 миллион киловатт ба, дIахо йодача хана бIарчча цхьа энергетически гом а баь вIашагIтоха лерхI мехка малхбоалехьара а европейски а районаш.

Нагахьа санна хIанз вай болх бе йолайолийтараш 2,5 миллион киловатт низ бола йIовхала станцеш а (СССР-е болх бе йолаялийтай цу тайпара йиъ электростанци) хьалъеш латташ 3,6 миллион киловатт йола станци а яле, дIахо йодача хана хила тарлу. хIараяр 2—2,5 миллион киловатт йола агрегаташ латта 6 миллионагара 10 миллионага кхаччалца низ бола станцеш.

2000-ча шерага кхаччалца йолча юкъагIа энергетика дегIаахара сурто Iилманеи производстванеи хьалхашка Iалаьмате доккхий декхараш оттаду. ХIаьта ийслагIча пхе шера плана тIа белгалъяь перспективаш дукха а гаьнагIа я. ДIахо энергетика дегIайоалаяр — из вай, таханарча ден а декхар ма дий, хIана аьлча СибарегIара Канско - Ачински бассейн санна йола районаш карaерзаяра 25—30 шу ха эш; атомни энергетика дегIайоалаяра а ужжал ханаш эшаргья. 2000-ча шерал тIехьагIа массанахьа а цхьатарра дIайолалургйолаш йолча, хIанз шерра яьржача йоккхийча Iилма-технически заделий хьакъехьа-м аз вIалла къамаьл а дац.

(АПН).

ЛОРА ХЬЕХАМАШ

ВИРУСНИ ГРИПП

Вирусни грипп дIа-юха доллаш лазар да. Из лазар долчу волча сагагара кхычуьнга дIадоалаш из цо садоахаш чуьйлу хьаккхетарца, кхайкавеш багара арадуьлла шодий тIадамилгаш деттадаларца. Из хала а кхераме а лазар да, цкъаза эпидемега а доалаш, вешта аьлча бIаьрчча мехка, кхыметтел дерригача дунен тIа а даржаш. 1918 шера хIама ца эшшаш дунен тIа мел вахача сагах кхийттар из. 20 миллион совгIа саг велар цох. Уж хул дунен хьалхарча тIем тIа байнарел дукха а дукхагIа. Цудухьа грипп дIа ца даржийтара чIоагIа къовсам лоаттабе беза.

Грипп хьа макхийттинге ше мадарра йовзаш гучадалац. КъайлагIа долаш (инкубационни) ха йоаккх цо, вешта аьлча хьа кхийттача денз гуча даллалца йола ха. Из лаьхлу массехк сахьатагара шин денга кхаччалца. Цу хана дегIа во хеташ хул из кхийтта саг, цхьа зIамига цатоам хилча эгIазъух, шийн болх булац, наб во ю аз, кхераме гIанаш гу сона яхаш кад, хIамаца безам боацаш хул.

Цул тIехьагIа дегIа шийла хет цунна, температура лакхлу, дукхагIча даькъе 39—40 градусага а кхоачаш.

Кертага, голашка, таа тIа, настарий пхьидашка чIоагIа лазар отт, дерригa дегI кIалдус, цамогашвар метта вижа везача отт. Дуачун чам бов, цхьаккха хIама а ца дуалуш. Цу деношка йIовхораш, кхайкавар сихдала тарлурга, лакашка кIарцхалаш гIеттaлуш санна лазар отт, ел кер дIалаьций хул. Лазар лакхденнача, сихденнача шоллагIчен кхоалагIчен дийнахьа саkхетам а талха мег, харцле волалу унахо, мотт сомлу, гIоа тIайиллача санна хул, юхь ест, бордаш тIен мераж тIен ахкаргаш дала тарлу. Цу хана дего ледара бу болх.

Из дерригa хьахула гриппозни вируси цун токсинаши (дохьаж доалла хIамаш) централи нерви системана, цIий лелача органашта Iатхъаш хиларах. Цул совгIа гриппозни вирусой токсинашен дегIаца Iайна витаминаш, къаьстта С-и В-и яха витаминаш дIайоах. ХIаьта уж чIоагIа эшаш ма йий централи нерви системанeн цIий лелача органаштен. Гриппах цамогаш вола саг чIоагIа гIеллу.

Лазар кхийттача 5-ча е 7-ча дийнахь температура цIаьхха йож, чIоагIа хьоцар дала долалу, саг верза волалу. Из ха йIаьхлу 3 денгара 10 денга кхаччалца грипп хала хиларга хьежжа. Грипп чаккдоалача хана тайп-тайпара лазараш хьа мегтпехкешта, жамарашта воспалени, лерга дестам, нод а Iовш, нагахьа санна грипп кхийттар хьалхагIа лазар долаш хиннавале, масала, кхайкор, из юхахьов. Температура меттаоттарах грипп кхийтта хинна саг вийрзарг лархIа йиш яц, меттара хьалгIатта мегаргвац, аьнна лоро мукъабаллалца.

Вирусни грипп кхийттача сага деш дола дарба керттерча даькъе симптоматически да. Лазар хьакхийттача дийнахьа лорашка ваха веза. Дарба дайта мегаргда цIагIа, бакъда унахо къоаставаь хила веза, кхычарга лазар дIадаргдоацаш. Нагахьа санна унахочоа къаьстта цIа дала йиш ца хуле, тIаьдо йола хIама а эла, дIакъоаставе мегаргва из. Цучна нах тIаахийта безац. Из волча цIагIа сийрда, цIена, сатийни хила еза. Цу цIагIа керда фо чудайта деза, хлорни кIиран е хлороминa 0,2 процент йолча диллаца йошаяь пахашк хьокхаш цIенде деза ий, мебель, пенаш.

Унахочоа дегIах атта дIалага, витаминаш дукха йола кхача бала беза, боарям бозацаш дала мегаргда кIедж яьккха хий, мерза чай, компот, сомийн комарийн сокаш. Кхерза, кIома, гIожа кхача бала мегаргбац.

Молхаш духхьала лоро язъяьраш мара мала мегаргьяц. Унахоше шийна дарба деш хиларах атта зулам даргда.

Грипп хиннача саго баген мераж къайла йоаккхаш тIоаладаь йовлакх тIауладича бакъахьа да, кхайкавеши садоахаши цIагIара унахцIена бола нах пунгара цамогаш хургбоацаш. Цо доккха новкъостал ду лазар кхычарга ца далийтара.

Вирусни грипп цо хьеду лазараши ца хилийтара профилактика дIайолаю гриппах нах цамогаш хилалехьа дукха хьалха. Статистикаси лораша баьккхача земон хьахьекхад халача формагIа вирусни грипп цо хьеду лазараши дукхагIча даькъе нервни эттача наха хулаш хилар. Цудухьа вирусни грипп ца хилийтара боккха лоархIам болаш да хьаькъалца беча балха гигиена лоаттаяри хан-ханнахьа наб яри. Дукхача инфекционни лазарех, царца вирусни гриппах а, лоравалара боккхача лоархIаме да хадлензa хан-ханнахьа спортивни тренировкаш яр, дегI чIоагIдар, кердача фега ара хилар, витаминаш дукха йола кхача бaар, ханханнахьа наб яр.

Нах бахача цIагIа, юов, промышленни предприятей помещенешка, кхыча зданешка цIена хила еза, цхьаннахьа а нувхаш Iайта йиш яц, помещенеш йилла а керда фо кхетийташ а хала еза, промышленни предприятей помещенешка хлорни кIиранe е хлороминa 0,2 процент хулача диллаца обработка е еза. Къаьстта чIоагIа е еза из обработка берий бешамий помещенешка, тархенгта, вещалкашта, кхычарна, хIаьта пштта кхийнарий общежитешка. Укхаза унахцIено дола бераши кхийнараши грипп долча нахаца детталуча берехи кхийнарехи е цамогаш болчарехи температура йолчарехи къоастабаь хила беза.

Грипп хьайнача хана столовешка кулгаш дулача моттигашка кулгах хьекха гаташ хила дагIац, шоай мерех хьекха йовлакхаш хьекхача бакъахьа да кулгех клиенташа, хIаьта продавецаша марлеш хьерчаде деза батагIа. Грипп дIа ца доаржадайта бахача наха профилактика гIулакх кхетамца леладича дика хургда.

М. Сулаев, лор.

Дукха ха яалехьа ялх миллион киловатт низага дIакхоачаргья Дивни лоамашта юххера Енисей тIара гидростанци. Гаргакхоачаш латт хIанзле а яьсса кхестаргйолаш дIаоттаяь 12-гIа агрегат болх бе йолайолийтаргйола ха.

Дунен тIа эггара йоккхагIа йола Красноярски ГЭС болх бе йолаелча денз цо хьаяьй 47 миллиард совгIа киловатт-сахьат электроэнерги.

СУРТА ТIА: Красноярски ГЭС-а машенни зал.

Б. Бармина сурт.

ТАСС фотохроника.

КОММУНИСТИЧЕСКИ КЪАХЬЕГАМА ШКОЛАШКА

ВорхIлагIа шу да нов. А. М. Мельникова «Горскнефть» НГДУ болх бу. ХьалхагIа ОКС (капитальни гIишлошъеча отдела) начальник вар из, хIаьта 1967 шера денз «Горскнефть» НГДУ начальника заместитель ва.

Вуь бIаь совгIа саг деша а вагIаш йола коммунистически къахьегама 10 школа вIашагIьеллай «Горскнефть» НГДУ парткоме. Цу школашка дешара процесс, пропагандистий гIулакхаш партийнии профсоюзнии комитеташа лаьрхIа теркам тIабохийташ да.

«Горскнефть» НГДУ пятилетка хьалхарча шера планови заданеш бетта-бетта кхоачашъю. 11 бетта продукцена реализаци яра план 100,5 процент кхоачашъяьй цо. ТIехкхоачашъяьй мехкдаьттен гази яккхара план а. Къахьегама овсарле лакхъяра задани 100,5 процентага дIакхаьчай. Планал совгIа даьккха мехкдаьтта 7 эзар тонн да. хIаьта планал совгIа баь пайда 302 эзар сом ба.

Уж къахьегама толамаш доахача зIамига дакъа лацац А. М. Мельникова кулгалдеча школе дешараша. Пропагандиста Мельникова кулгалдеча школе 33 саг ва. Керттерча даькъе уж ба болхлой, гIулакхера нах. Дешара шу дIадоладелча денз масс-хк заняти яьй А. М. Мельникова.

ХIара заняте деша багIарий уйла къахьегама овсарле, производства культура лакхъяра, керда технологически процессаш караерзаяра тIаерзаю пропагандиста.

Массаза а занятешка а ух, собеседовани еча хьинаре дакъа а лоац деша багIараша: цн. В. Н. Слесарева, Р. Н. Федюшкина, Г. А. Колосячко, П. Н. Абозина, Н. С. Никифорова дукхача кхычар. ДешабагIараша чIоагIа безам тIабаха лекцешка ладувгIаш хилар гуш да, цудухьа дукха хаттараш хул Iомаеча темаца дувзаденна а, хIаьта иштта вай мехка а арахьарча политически дешаех лаьца а.

Школа программа тIа иштта оттадаьд культуран бытен дешаех лаьца занятеш елга а. Деша багIараша ладувгI эстетиках лаьца бераштa кхетам балара методий, Iимерзача къамаьла правилай, барзкъа тIадувха хара эшача лекцейи беседайн циклага.

В. БЕТРИЗОВ,
КПСС Надтеречни райкома политически дешара кабинета заведующи.

Тахани кхоанеи хургда

ТАХАН

В. И. Ленина цIерагIа культура Дворец. 11.00. «Почемучка» яха клуб. Дед Мороза кердача шерара пхьоалле. 17.00. «Глобус» яха кинолектори. Iилман техникаи керда дараш. 17.00. «Ритм» яха кафе. «Хозача дунен тIа дах вай» яха интернациональни доттагIалла фестиваль. Урус - Мартана кагирхошца вIашагIкхетар. В. И. Ленина цIерагIча культура Двореца «Зори Кавказа» яхача халхарий ансамблен «Современник» яхача эстрадни студен выступлени. ЛоархIамеча нахаца вIашагIкхетар: журналистаца Л. В. Калитаца, города керттерча архитектораца Я. С. Берковичаца, балетмейстераца Д. Кагировца. Урус-Мартана районерча «Бешлоам» яхача къаман халхарий ансамблен «Дека гитараш» яхача кагирхой эстрадни группан выступлени. 18.00. № 21 йола юкъера школа. В. И. Ленина цIерагIча культура Двореца хIанзарча бальни халхарий студера дешархой выступлени.

Химикий Дворец. 14.00. Къоначa чтеций конкурс. 15.00. «Бригантина» яха клуб. 16.00. Духовой оркестра выступлени. 17.00. «Лаьттан тIа вахар хьахиларах Iилман дыной дувцар» яха лекци. 19.30. Театральни сайре. «Неравный брак» яха М. Ю. Лермонтова цIерагIча театра спектакль.

Н. К. Крупская цIерагIа культура Дворец. 17.00. Халкъа университета музыкальни факультета занятиг. «Симфонически оркестра инструменташ» яха лекци.

«Красный молот» завода культура ЦIа. 17.30. Н. А. Некрасова творчествана хетаяь литературни сайре.

Пролетбата цIерагIа культура ЦIа. 13.00. Саг яра-яхара дездеш регистраци яр. 18.00. «Къахьегамах долча советски законодательства «Лардаш» яха лекци. Хроникально-документальни кинофильмаш гойтар. 20.00. Кагирхоша салоIа сайре.

Просвещене болхлой ЦIа. 10.00. Советски писатела А. Фадеева творчества хьакъехьара беседа. Тематически кино гойтар.

А. М. Горьке цIерагIа клуб. 17.00. СССР хьаяь 50 шу дизара хетаяь «Советски республикай» яха кинофестиваль. «Советская Молдавия» яха фильм. 20.00. Кагирхоша салоIа сайре.

20-ча участка клуб. 18.00. «9-ча пятилетке промышленность дегIайоалаяра декхараш» яха лекци.

Маькх еча комбината клуб. 16.00. «Кердача пятилеткера энергетика» яха беседа.

КХОАНА

В. И. Ленина цIерагIа культура Дворец. 9.00. Хьадийллад «Малышок» яха берий кинотеатр. 11.00. «Искорка» яха клуб. СалоIача сахьата сакъердамаш. 14.00. Халкъа оперни театра гуччахьара урок. 16.00. «Театр, музыка, кино». «Театри хIанзара замеи» яха лекци. 17.00. «Глобус» яха кинолектори. Альманах — «Халкъа говзанчаш». 18.00. Мультипликационни фильмаш гойтар. 19.00. «Ритм» яха кафе. «Къонала иллеш дек» яха сайре. 19.00. Халкъа драматически театра премьера. «Затюканный опостол» яха спектакль.

Химикий культура Дворец. 11.00. «Чайка». «Сона дукхадеза книжкаш» яха выставка. 11.30. «Бригантина» яха клуб. «Фаьлгий дунен чу» яха утренник. 16.30. Мультипликационни фильмаш гойтар. 19.00. «Тха къахьегам, тха хьинар хьона да, дукхаеза Даьхе».

Н. К. Крупская цIерагIа культура Дворец. 10.00. Хьадийллад «Къона ленинец» яха кинотеатр. 20.00. Кагирхоша салоIа сайре.

Просвещене болхлой ЦIа. 16.00. Студенчески актива заседани. 17.00. Кагирхоша салоIа сайре.

«Красный молот» завода культура ЦIа. 11.00. «Самукъадоаккхача сакъердамий сахьат» яха берий утренник. 12.00. Хьадийллад «Космонавт» яха кинотеатр. «Переходный возраст» яха фильм.

А. М. Горьке цIерагIа клуб. «Искорка» яха клуб. «Марша доагIалда хьо, нана Iаl» яха утренник. 20.00. Кагирхоша салоIа сайре.

Пролетбата цIерагIа культура ЦIа. 12.00. Хьадийллад «Пионер» яха берий кинотеатр. 15.00. Кердача литература обзор. 20.00. Кагирхоша салоIа сайре.

Маькх еча комбината клуб. 15.00. «Хьамсарча мехка гIолла кинопутешестви.

20-ча участка клуб. 18.00. «СССР-ерча ислама эволюци».

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

Доазол дехьара

ИНДИЙСКО-ПАКИСТАНСКИ ТIЕМА КОНФЛИКТ

КОРТАМУКЪАЛЕН КЪОВСАМА АЛА

Малхбоален Пакистане бахача наха еш йолча дуккхача репрессешна эгIазбинаб бенгальцаш. Мартбетте а дуккхача городашкен юрташкен хьахилар, сопротивлене отрядаш — «Мукти бахине» кортамукъален низаш.

Лоалахарча халкъа къам мукъадаккхара къовсам хьал ца лаьцача ялэнзар Инди. Цо новкъостал дир кортамукъам бахьан, низ бара духьал къовсам лоаттабу «Мукти бахине» кортамукъален низашта.

ХIаьта пакистански эскаро дIахо дога ший Iаьржа гIулакх — кхы а кхы а юрташ дIайовхар йохайий, кхы а кхы а нах хIалакбора.

Уж дуккача наха духьалара репрессеш харцахьа лаьрхIар дерригача дунено. Малхбоален Пакистане бахача наьха цIий Iоухийтилгеи цагна духьал репрессеш елгеи соцадара тIахьехаш президентага Яхья Ханага послани яхьийтар апрель бутт болалуш СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела Н. В. Подгорне, ООН Генеральни секретара У. Тана дийхар дерригача правительствашкара репрессех байдда Инде бахача Малхбоален Пакистана миллионаш болча наха новкъостал дар.

Цхьабакъда, цу дерригача тIахьехамашa яхар данзар. Исламабадски военщинас нах боабора. Ца бов гIерташ, итташ эзараш бола нах хIара денна Инде дIачуухар.

10 миллион гаргга болча наха Инде совца моттиг корайир. Новкъостал де айттар ООН дуккха мехкаш. Советски кемаша эггара хьалхарчарца Советски Союзера дихьар цига дуга, кIа, кхача, барзкъаш, палаткаш, медикаменташ. Вай мехка транспортни самолеташа доазон йисте баьха байдда болха нах Инде чурча районашка дIакхийлар.

Инде премьер-министра Индира Ганде дуккхаза а белгалдаьхар Малхбоален Пакистана проблема политически наькъаца — Малхбузен Пакистана тIема Iаьдало Малхбоален Пакистана халкъо хержача викалашца переговораш яра наькъаца къоастае йиш хилар.

Цхьабакъда даьча хьехамаша, е, рекомендацеша гIо данзар — Пакистана тIема Iаьдал тIема новкъа даьлар: 3 декабре пакистански тIема-фецарча низий самолеташа бомбаш йийттар Инде тIема аэродромаштен оборонительни позицештен.

Советски Союзо цу конфликте хьадда позици лаьцар. «Советски Союз тIехьа я хьем боаццаш цIий Iоухийтилга соцадаран Малхбоален Пакистана дош цу халкъа законагIа йолча бокъоний хьаштийн ларда тIа политически къоастадаран», — йоах ТАСС заявлене тIа.

Геттара кхыча тайпарча позицеш тIа айттар США. Машаре хила гIерт уж — хьем боаццаш тIом беча оагIонаша тIом соцабара резолюци хьалхашка кхухьцар ООН-е. ХIаьта цхьан оагIорахьа дош къоастадар — из да Малхбоален Пакистан юха цу тIема Iаьдала бе йоллар, вешта аьлча кхы а чIоагIагIа йола репрессеш е мукъабалар. США рекомендацеша йизза кIалъют бенгальций кхел.

США-ца цхьана хилар пекински кулгалхой а. Китайски викалаша ООН-а трибунах пайда ийцар эхь ца хетташ Советски Союзахи Индехи гIоттара.

Индира Ганди Инде кхыча кулгалхошен дуккхаза а дIакхайкадаьд Малхбузен а е Малхбоален а Пакистана территорена тIагIерташ шоай цхьаккха хIама ца хилар.

Кхы цхьаькха цхьа позици а я, керттерча оагIон — бенгальски халкъа позици: Малхбоален Пакистана мукъаяьккхача территоре тIа хIаьзе а шоай гIулакхаш дIадоладаьд Бангла Деш правительства халкъо хержача викалий органаша. Кхоачашъе йолаяьй байдда бахараш шоай даьй-мехка юхабахкара план. Хьалхара эзараш бола бенгальцаш юха цIабаьхкаб

В. ВАВИЛОВ, (ТАСС).

Капитуляцех йолча актана кулгаш яздаьд

ДЕЛИ, 16 декабрь. (ТАСС). Инде премьер - министра Индира Ганде парламенте хоам бир пакистански эскаро Малхбоален Пакистане капитуляци ярах.

Ерригиндийски радиос хьахайтама хиллара. Дакке капитуляцех йолча акта кулгаш яздаьд. Цунна кулгаш яздаьд пакистански эскара командующе инарал — лейтенанта Ниязен капитуляци хьаэца Дакке венача Индийски эскара Малхбоален фронта командующе инарал — лейтенанта Арорен.

Дакке пакистански эскаро капитуляци яь 4 сахьат даьнначул тIехьагIа индийски правительствас ший эскара приказ делар Малхбузен фронта ерригача лине дIоахала кхоана моттигерча ханах 20 сахьат даьлча тIом соцабе аьнна. Цхьан оагIорахьара тIом соцабарах йола решени тIайийцар министрий кабинета лаьрххIа йолча заседане.

Тахан радио чу гIолла къамаьл деш, Пакистана президента Яхья Хана аьлар пакистански эскаро Дакке капитуляци яр Индеца тIом йистебалар дац. Цо аьлар пакистански эскар тIом дIахо бе лаьрхIа да.

Бойра (Малхбоалехьара Пакистан) районе гIолла Инде территоре тIа бала гIертача пакистански бIуи наступлени юхатехай индийски бIувo. ХIалакьяьй 14 танк, тIема юкъе кхы дакъа лоацалургдоацача вьаккхав 250 совгIа пакистански салте.

Сурта тIа: Бойра районе индийски бIуво хьаяьккха пакистански тIема техника.

Камера — Пресс ТАСС сурт.

СОЦИАЛИЗМА МЕХКАШКА

ВАРШАВА. (АПН соб. корр.). Легковой автомобилаш еча столични завода болхлоштен инженераштен уж ши дош тахан польскин советскин автопромышленноста юкъера шерра дегIайоагIа кооперации яхилга да.

Укх шера араяьннача «Жигули» яхача машенашка дIаяхийтай ПНР-е кийчъяь 13 цIи йола оатхалаши узлаши. Царна юкъе я амортизатораш, цаIарий арматура, поворотий указателаш, электрооборудоване доакъош. Польски «Фиаташта» ВАЗ-о лоаттаю чархаш, миха духьаларен тIехьашкахьа дохкеи кизгаш, подшипникаш... Кооперацех йолча договорагIа вежарашха болча мехка польски оатхалашца хийца «Волга», «Запорожец», «ГАЗ-69» яха автомашенаш кхахьийта лерхI.

Варшавски автозавода коммерчески директора Зигмунд Дроздас хоам баь махиллара, шин мехка автомобильни промышленноста предприятешта юкъера бувзамаш дегIадоаладара хьалаш эггара дикагIа да.

С ШТУКАТУРОВ.

БЕЛГРАД. (АПН корр.). Шу массаза доал югославски читателаша дуккхагIа хоатташ я эрсийн советскин литература произведенеш. Цунца дувзаденна, белгалдоакхх «Борба» яхача газето, мехка централи издательствай каст-каста хувца езаш хул шоаш эггара хьалха оттаяь планаш. ЧIоагIа лоархIаш я, къаьстта аьлча, Сергей Есенина стихотворенеш. Дукха ха йоацаш йохка араяьха эрсий дикача поэта гулъяь произведенеш геттара сиха дIайийцар. ХIанз «Рад» («Къахьегам») яхача издательствас 10 эзар экземплярагIа арайаха кийчъеш я ялх томах латта С. Есенина произведенеш.

Эггара боккхагIболча эрсийн советскин литераторий творчески тIехьале дика йовз литература дезаш болча югославски наха. ХIанзле а бархIаза араьхай 12 томах латта Ф. Достоевске хержа произведенеш. Цкъа араяьха Iийнац Л. Толстой, М. Горьке, М. Шолохова, Н. Островске, А. Фадеева, Л. Леонова хержа произведенеш. Каста Белграде кепатеха арайоахаргья А. С. Пушкина бархI томах латта произведенеш. Къоначa читателашта езаеннай К. Чуковске, С. Маршака стихаш, М. Пришвинеи В. Бианкеи дувцараш.

ПРАГА. (АПН — Прагопресс). Комарно яхача словацки города деш дола додача хи чу лела кемаш дика дIайийду дуккхача мехкаша. Шоаш дика хилар хьахьекхар цар долхача советски хиш тIа а. ХIанз предприяте конструкторски бюро проект оттаеш я лаьрххIа Советски Союза закагIа дергдолча кердача кемашта. Царех да долхача хиш тIа а фордаш тIа а леларгдола 2700 тонн хий чудоттал боарам бола бIекъа мухь кхухьа кемаш.

Верфашкара кхы цхьаькха керда хIама да лаьтта оахкараш. Уж шерра юкъейоалаергья долача хий хьоарсамаш цIендеча, форден долача хини причалашта тIайода моттигаш кIоаргьеча. Иштта кхыдола керда хIамаш а дергда верфашка.

КПИ ЗАЯВЛЕНИ

ДЕЛИ, 16 декабрь. (ТАСС). «Инден Малхбоален Пакистанен халкъий хьакъехьарча политически шантажен неоколонналистски агрессеи провокационни акт я Бенгальски заливе США 7-ча флота кемаш кхачар» йоах укхаза араяьккхача Инде Компарте центальни секретарната заявлене тIа. Заявлене хьадда харцахьа лерхI Азен Африкан халкъий къамаш мукъадахара боламаша лоаттабеча къовсаме официальни Вашингтоно герзаца кийчъергйолаш хьайца «канонеркай дипломати». Заявлене тIа белгалдоаккх «американски империализма агрессивность лакхлуш хилар» бакъдеш «из пиратски акт» йолга. «Азе халкъаш кхераден човхаден Пентагона мега ханаш дIаяхай», — йоах заявлене тIа.

Инде Компарте секретарнато тIахьех дIахо а Инде халкъа, мехка дерригача демократически низий патриотически антиимпериалистически цхьоагIо чIоагIъяра, Индийски океана чура совчехка США 7-гIа флот хьадда зрадаккхар хьа а дех.

ТЕЛЕВИДЕНИ

18 декабрь

9.00 — Передачай программа. 9.05 — Массанена йола гимнастика. 9.30 — Кердадараш. 9.45 — «Карусель». 10.25 — «Мичара хьаяхкяй ловзоргаш» яха бераштa йола передача. 10.55 — «УвагIцIено»... Iилмани-популярни программа. 11.25 — «Хьай мехка вяза воI хила пионер» яха беседа. 11.35 — Киножурнал. 11.45 — ЧIондаргача Шпитковай концерт (Чехословакия). 14.20 Телевизионни фильмай Ерригсоюзни 4-ча фестивала фильмаш-лауреаташ. «Бийсанна тIеха гургал» яха художественни фильм. 13.45 — Шун письмоех». 14.00 — Хоккеях йола дунен халкъашта юкъера турнир. Ленина ЦIерагIча Централи стадиона спорта Двореца трансляци. 16.15 — Телехьажархой хаттараштa жоп лу СССР Генеральни прокурора Хьалхарча заместитела Малярова. 16.45 — КIалтохаргаха латарь йолча берий спортивни школашкa хьалхара моттиг йоккхилга дIадоладалар Урус - Мартана районера трансляци. 17.35 — ТIехьабуссараш хила йиш яц. 17.55 — Дунен халкъашта юкъера обозрени (нохчий меттала). 18.10 — «Къонал» эфире. Таллинера передача. 19.50 — Америка вIашагIкхийтта Штаташ: кхерам аьттехьара ба. «Луизиани фюрер». Хьалхара передача. Автор а передача а Валентин Зорина ю. 20.20 — СССР эггара чIоагIагIа фигурни соалозаш хоахкарий яхь. Спортивни халхараш. Шой лоIамагIа йола программа. Ригера передача. 21.20 — «Ха.» Информационни программа. 21.50 — Арчаров «Денна тIехьа ди» яха телевизионни спектакла премьера. ПхелагIа дакъа «ИйслагIа май, кIиранди». 22.50 — Кердадараш. Киножурнал. 23.00 — РСФСР-а Заслуженни артиста Кутузова хьалхеле лелаеш йолча Эрсий иллей хора-концерт. 23.45 — Кердадараш. Передачай программа.

19 декабрь

9.00 — Передачай программа. 9.05 — Бераштa йола Iуйранара гимнастика. 9.15 — Кердадераш. 9.30 — Дешархошта. «Гургал бетта сахьат». 10.00 — Музыкальни киоск. 10.30 — Болхлой фаьлга бода никъ. 11.15 — «Хоз сурташ». ДIаьюха лелача выставкай товарищества бIаь шу дизарга. 11.45 — Советски эскарех флотен бIухошта дола концерт. 12.15 — Сагизакони. Передача ю юридически Iилмай доктора, профессора Ткачевске. 12.30 — Моисеев. «Тоххорашта йилла гIо» яха Лермонтова цIерах долча театра-спектакль. 15.00 — «Хозле са республика!» Халкъа творчества телевизионни фестиваль. Старопромысловский район. 15.50 — Пионерски гIулакхаш (гIалгIай меттала). 16.10 — СССР эггара чIоагIагIа фигурни соалозаш хоахкарий яхь. Кхалнах. ЛоIамера программа. Ригера передача. 17.15 — Кагирхой программа. 18.05 — «Крепостная актриса» яха художественни фильм. 19.45 — Шоана, бераш. 20.05 — Социалистически яхьа хьалха латтараштa дола концерт. 20.55 — Передачай программа. 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30 — «Дешаца цхьаь» ДIадеш Ильинске. Фильм-концерт. 22.15 — Поэта-песенника Васильева авторски сайре. Союзий ЦIен Келонни залера передача. 23.15 — Кердадараш. Передачай программа.

РАДИО

18 декабрь

6.30 — «Юртара вахар (нохчий меттала). 6.45 — Хоамаш. 6.55 — Хаоттам. 7.20 — «Грозненский рабочий» «Комсомольское племя» газетий обзор. 7.28 — «Сердало» газета обзор. 8.25 — «Къонал» (эрсий меттала) 15.20 — Вай мехка гIолла музыкальни никъ бар» яхача циклацара передача (эрсий меттала). 16.00 — «Хьа закон, гражданин» яха Башилова очерк (гIалгIай меттала). 16.20 — «Производствана хьалхалаттараш шоана» яха концерт (нохчий меттала). 18.30 — «Къонал». Кагирхошта йола радиовыпуск. (гIалгIай меттала).

19 декабрь

6.30 — «Лаьттара лер». 6.45 — Хоамаш. 6.55 — Хаоттам. 7.10 — «Грозненский рабочий» газета обзор. 7.20 — «Ленинна некъ» газета обзор. 8.25 — Шоана дукха езача ашарий концерт. 15.20 — «Сийле хийла къахьегама» яха радиокомпозици (нохчий меттала). 15.40 — Массайхьа дика нах ба. 15.55 — Микрофона хьалхашка бань Грозненски зышкабстоина конструкцей завода художественни самодеятельноста доакъошхой. 16.30 — «Къона ленинец» яха бераштен кхуьш боагIа раштен йола радиовыпуск (гIалгIай меттала). 17.00 — Москва. 18.30 — Маленца доттагIал долаш болчарна дола концерт (нохчий меттала).

Ярмарка хьайийллай

Тахан денз город Грознерча Центральни рынке болх бе йолалу промышленни товараш дохка розничнии ярмарка.

Ярмарке дохкаш хургда масса тайпара барзкъаш, кога гIирс, кIадаш, керта тIа тохкаю хIамаш, гурахь - Iай дувхаду кхыдола товараш.

Ярмарке дувла, шоашта эша товараш эца!

Нохч-ГIалгIай АССР торговле Министерство.

ХАОТТАМ

Тахан республике гIоллен Грознен хувцалуш морхаш а йолаш, Iуйрийна цхьацайолча моттигашка дохк а доаллаш, юкъ-юкъе лаьгIо лоа а делхаш. малхбузехьара гIаьххьача боарамe мух а хьекхаш ха хила а фегара температура республике гIолла 2—7, Грозне 2—4 градус шелал йолаш хила а тарлу.

ДIахорча шин дени шин буси морхаш а йолаш, юкъ-юкъе екха а екхаш, хьалхарча ах юкъагIа дукхагIча даькъе йоачан а йоацаш, дохк а доаллаш, вокх юхейисача хана цхьацайолча моттигашка IотIаелхаш а йолаш, малхбузехьара гIаьххьача боарамe мух а хьекхаш ха хила а фегара температура бийсашка 11—16, цкъаза 7—12, деношка 4—9 градус шелал йолаш хила а тарлу.

МЕТЕОСТАНЦИ.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный-51, 364051, Ленина улица, 11 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-96; редактора зам.— 3-39-11; бехктокхама секретара — 3-34-38; партийни вахарен, культуран, промышленностен отделий — 3-42-30; юрта боахама отдела — 3-42-28; письмой отделен бухгалтерен — 2-60-71.

«Грозненский рабочий» издательства типографи. Революце проспект 7/84.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный-51, 364051, ул. Ленина, 11 (3-й этаж). Телефоны: редактора—3-44-96; зам. редактора—3-39-11; ответственного секретаря—3-34-38; отделов партийной жизни культуры и промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства—3-42-28; отдела писем и бухгалтерии — 2-60-71.

Типография изд-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции, 7/84.

СФ052291. Заказ 10827